

5 / 2008 - Vapaa-ajattelijain liitto ry.

Vapaa Ajatteliija

Maailmankuvien kamppailu

Jussi K. Niemelä

Jumalan luomistyön tyhjäksi tehnyt Charles Darwinin evoluutioteoria aiheutti aikoinaan kirkonmiesten ja uskovien keskuudessa kuhinaa. Se tekee sitä edelleen, erityisesti siksi, että nykyään evoluutio on jo niin sanottu tieteellinen fakta. Evoluution kiistäminen on järkevän epäilyn ulkopuolella, siksi hyvin se on toisiaan täydentävillä havainnoilla todistettu.

Englannin kirkon edustaja pyysi hiljattain avoimessa kirjeessä Darwinilta jälkikäteen anteeksi sitä, että kirkko on suhtautunut evoluutioteoriaan niin nuivasti. Kirkko sanoutui nopeasti irti tämän yksittäisen pastorin nöyrästä anteeksipyyntöä.

Espoon piispa Mikko Heikka puolestaan hyökkäsi evoluutioteoriaan nojaavien ateistitiedemies-ten kimppuun Suomen Kuvalehdessä 5.9.2008. Vastamme Tapani Hietaniemen kanssa arvon piispalle käsillä olevassa lehdessä.

Heikan kolumnista huomaa, että uskonto on tieteen edessä todella ahtaalla. Rationaalista argumentaatiota Raamatun ja Koraanin Jumalan tueksi ei näytä löytyvän – eikä ihme. Myöskään todisteita kyseisen olennon olemassaolon puolesta ei ole, eikä tule.

Miksi siis maailmankuvien kamppailu yhä jatkuu? Mikä saa ihmisen takertumaan uskoon, jolle ei ole järkiperusteita? Vastaus löytyy lapsuudesta. Lapsen herkkään mieleen iskostettu tarina maailmankaikkeuden ja ihmiselämän luojasta ei noin vain katoa. Vaikka koulussa opetetaan, miten maailmankaikkeus ja elämä saivat alkunsa, lapsenomaisen usko kaikkivoipa taruolentoon kulkee vielä aikuisuudessa tiedon rinnalla.

Voidaan perustellusti sanoa, että suurin maailmankuvien kamppailu käydään kotona ja koulussa. Myös valtionpäämies- ja ministeritasolla evoluutio- ja uskontotietämyksessä on paljon petraamista – niin kansainvälisellä kuin kotimaisella tasolla.

Ministeri Astrid Thors on julkisuudessa sanonut, että sharian käyttöönotto olisi islamin vastaista. Asia on tismalleen päinvastoin, koska sharia on islamin laki. Ministeri Stefan Wallin taas ei tiedä, mitä on älykäs suunnittelu eli kreationismi. Ja kuitenkin hänen mielestään älykästä suunnittelua pitäisi opettaa tieteen rinnalla lapsille elämäkatsomusopin puitteissa.

Tällainen tietämättömyys ja yleissivistyksen puute ministeritasolla pistää miettimään. Ajatukset joh-

tavat vääjäämättä kodin ja koulun merkitykseen. Perusteettomien uskomusten ja tosiasioiden vastaisen humpuukin nieleminen on huolestuttava ilmiö.

Nykyaikainen kognitiivinen uskontotiede ja psykologia ovat jo selittäneet, mistä usko yliluonnolliseen johtuu. Selitys omaan maailmankuvaan sopimattomien tosiasioiden kieltämiselle ei sen sijaan ole yksinkertainen juttu. Vääränlainen suvaitsevaisuus on monen ikävän itsepetoksen taustalla, mutta avoin, demokraattinen yhteiskunta ei voi rakentua petoksen ja kuvitteellisen maailman varaan. Jos haluamme muuttaa maailmaa paremmaksi, meidän pitää tietenkin muuttaa todellista, ei kuvitteellista, maailmaa.

Vapaa-ajattelu on vapautta ajatella. Sen pitäisi olla ennen kaikkea järkipäisen, todisteita peräävän tosiasiapohjaisen ajattelun korostamista. Lapsuudessa, kotona ja koulussa, kylvetty usko on dogmaattista uskoa johonkin, jonka puolesta ei ole todisteita. Usein tällainen usko saa fanaattisuuden muodon. Kun usko horjuu, reaktio voi olla pako tai hyökkäys.

Viha syntistä, viheliäistä ihmiskuntaa kohtaan ilmenee kammottavimmillaan Jokelan ja Kauhajoen kaltaisissa mielettömissä kouluverilylyissä. Nämäkin teot ovat terrori-iskuja, itsemurhaiskuja. Julkisuudenkipeä ahdistunut nuori haluaa nimensä historiaan, keinolla millä hyvänsä. Eräänlainen uskonto tämäkin; kuolemanjälkeinen elämä ihmiskunnan kauhugalleriassa.

Ihminen, joka syvällä sisimmässään tietää, ettei tiedä, tai luulee tietävänsä kaiken olevaisen pahuuden suorastaan yli-inhimillisellä tavalla, työntää helposti päänsä hiekkaan tai haluaa vaieta epäilijät ja viheliäiset ihmiskurjat lopullisesti.

Historiaa lukemalla selviää, että myös uskonto on toiminut molemmilla tavoilla. Järjen valoa ei kuitenkaan voi sammuttaa, koska jopa piispa Heikka toteaa, että ”tiede operoi järjen alueella, joka on Jumalan lahjoista suurimpia.”

Piispa on luonnollisesti väärässä, koska tiede nimenomaan on osoittanut, että järki on evoluution tuote. Vapaa-ajattelijain tehtävä yhteiskunnassa on osoittaa, että järkeä rohkeasti käyttämällä perusteetomista uskomuksista pääsee eroon.

Järjen avulla voi myös oivaltaa, ettei lähimmäisten tappaminen minkään uskonnon tai ideologian nimissä ole moraalisesti puolusteltavissa. Kun tieto korvaa uskon, ei tarvitse turvautua linssinviilaukseen, kieltoihin, pelotteluun, väkivaltaan ja sensuuriin.

Prometheuksen tuli ei sammu, eivätkä jumalat saa sitä enää ihmiseltä takaisin. Kamppailu to-

sin jatkuu, mutta jumaliin uskovat ovat jo pitkään olleet puolustuskannalla. Valitettavasti joidenkin mielestä hyökkäys on ainoa tapa puolustautua ja joissakin tapauksissa ateistiksi julistautuneet nuoret nostavat itsensä ihmisjumaliksi, jolloin ateismi muuttuu uskonnolliseksi yli-ihmisopiksi. Itsepetos on useimmiten vahingollista, suorastaan vaarallista. Se on myös hyvin traagista.

Jos ihmisen pitää puolustaa kaikkivoipaa taruhahmoa – jumalaa tai ihmisjumalaa – väkivalloin, itsepetoksella ja valheella, on ympyrä sulkeutunut. Prometheuksen tuli muuttuu symboliseksi polttorovioksi, jolle järki ja moraalitietoisesti uhrautaan. Jäljet pelottavat.

Oliko kristinusko ensimmäinen AVOIMEN LÄHDEKOODIN USKONTO?

Jaakko Wallenius

Kristinuskon vahva vetovoima on pitkälti seurausta siitä, että tuo uskonto syntyi avoimen lähdekoodin (open source) uskontona ja kehittyi uskonnolle harvinaisen voimakkaan evoluutioprosessin kautta sisältämään oikeastaan kaikki sellaiset elementit, jotka voivat lisätä uskonnon vetovoimaa ja pysyvyyttä.

Kristinuskon pohjakoodi on peräisin juutalaisuudesta, aivan kuten Linuxin pohjalla on aina vanha Unix, joka on kuitenkin lähes kadonnut uudemman koodin alle melkein näkymättömiin. Tämän yhteisen pohjakoodin päälle on sitten luotu valtava määrä erilaisia sinänsä yhteen sopimattomia käyttöliittymiä, kuten vaikkapa Ubuntu, Caldera, Suse. Samalla tavalla kristinuskon yhteisen pohjakoodin päälle syntyi sen ensimmäisinä vuosina jopa satoja erilaisia tulkintoja ja suuntauksia.

KOODIN SYNTYHISTORIA

Kristinusko syntyi antiikin Roomassa, jossa vallitsi koko maailmanhistoriassakin poikkeuksellinen uskonnollinen vapaus. Rooma ei lopulta puuttunut lainkaan alamaistensa uskontoon, kunhan tuo uskonto ei vain mitenkään uhannut imperialistisen valtion asemaa.

Tähän sallivuuden tilaan syntyi juutalaisen uskon piirissä uusia kristillisiä yhteisöjä. Aluksi ne olivat vain juutalaisuuden lahkoja, mutta pian ne irtaantuivat siitä omaksi erilliseksi uskonnokseen. Ensimmäisen 300 vuoden aikana kyse ei suinkaan ollut yhdestä uskonnosta, vaan todellisuudessa oli kyse valtavasta kokoelmasta erilaisia suuntauksia,

näkemyksiä, kirkkokuntia ja lahkoja.

Jokainen näistä lahkoista tulkitsi uskon perusperiaatteita hieman eri tavalla ja myös keräsi ympärillään toimivista uskonnoista – kuten vaikkapa mithralaisuudesta – niiden parhaita ja toimivimmiksi osoittautuneita piirteitä.

Uskonnon evoluutiota vauhtiin piiskanneena voimana tässä kehityksessä toimi Rooman valtio, sillä kristityt joutuivat pian valtiollisen vainon kohteiksi kieltäytyessään hyväksymästä muita uskontoja ja erityisesti kieltäytyessään tunnustamasta suoraan valtioon kytkeytyneen Rooman valtionuskonnon ylivaltaa.

Tämä taas uhkasi koko Rooman valtion olemassaolon perustaa, sillä Rooman koko olemassaolon oikeutus perustui imperialismin aatteelle ja kaikki uhat tätä ideologiaa kohtaan torjuttiin käytännössä keisariaikaan jo imperialistisena yksipuoluejärjestelmänä olleessa Roomassa aina rajusti.

Rooman valtio siis kohdisti varhaiskristillisiin suuntauksiin evoluution valintapaineen, jossa henkiin jäivät ne suuntauksset, joiden vetovoima oli suurin ja jotka pystyivät pitämään yllä kannattajakuntaa myös olosuhteissa, joissa aatteen kannattaminen ei tuonut maallista etua, vaan päinvastoin haittaa. Näin eloon jäivät ne suuntauksset, jotka parhaiten pystyivät valtaamaan ihmisen koko mielen ja syrjäyttämään tarpeen vaatiessa kokonaan järjepäisen ajattelun.

Rationaalinen ihminen ei lähde vapaaehtoisesti marttyyriksi kuten varhaiset kristityt tekivät, vaan toki voi antaa keisarille uskollisuudenvakuutuksen, jos hengen säilyttäminen sitä vaatii, ja jatkaa seuraavana päivänä elämäänsä oman uskonsa varassa niin kuin ennenkin. Aivan samanlainen uskonnollinen fanatismi kannustaa tänä päivänä islamilaisia hakemaan marttyyriin asemaa pommiväylällä.

SUURI YHTENÄINEN KERTOMUS

Kristilliseen uskontoon kertyi tuon voimakkaan evoluutiovaiheen aikana valtava määrä uusia oppeja

ja uskomuksia, joista merkittävä osa koottiin myös kirjalliseen muotoon. Kuitenkin vasta 200- ja 300-luvuilla niistä alettiin koota yhtenäistä kertomusta ja joukosta jätettiin kaikki pohjaksi lopulta valittuun peruskertomukseen soveltumattomat osat pois. Näin syntyi nykyinen Uusi Testamentti.

Uusi testamentti on siis käytännössä komiteatyönä koottu ja editoitu kokoelma juuri sillä hetkellä poliittisista ja järjestöllisistä syistä sopivimmaksi koetuista varhaisen kristittyjen kirjoituksista.

Kristinuskon kannattajakunnan laajentumisen ja uskonnon järjestäytyessä alkoivat myös eräät Rooman johtomiehet kiinnostua uuden uskon tarjoamista mahdollisuuksista. Yhdessä tärkeimpien uuden uskon keskusjohtoisuutta kannattaneiden johtomiesten kanssa he lähtivät hahmottelemaan kristinuskon pohjalle rakentuvaa uutta uskontoa, joka voisi toimia myös imperialistista Rooman valtiota koossa pitävänä voimana.

Rooman keisarin koolle kutsumissa kirkolliskokouksissa ja erityisesti Nikeassa vuonna 325 sitten taottiin aikaisemmista hajanaisista uskomuskokouksista yhtenäinen valtionuskonto ja vasta nyt sille kodifioitiin yhtenäinen oppirakennelma. Tämä oppirakennelma aseenaan uusi yhtenäiskirkko kävi harhaoppisten kirkon suuntausten kimppuun ja onnistui ajamaan ne pian maan alle.

Valtionkirkon asemaan pääsy edellytti siis yhdenmukaisuutta ja nimenomaan erilaisten suuntauksien tukahduttamista, kun tuo moninaisuus aikaisemmin oli erilaisessa poliittisessä tilanteessa kehittyvän uuden uskonnon kehityksen moottorina. Uusi poliittinen tilanne ja Rooman valtionkirkon aseman tavoittelu vaativat kuitenkin myös uskonnon ja sen toimintaperiaatteiden rajua uudistamista.

Erityisen tärkeää oli omaksua kautta linjan oppi maallisen ja kirkollisen vallan erottamisesta, sillä ilman tällaisen opin omaksumista eivät Rooman keisarit olisi koskaan kristinuskoa valtionuskonnoksi hyväksyneet.

AVOIN KODI SULJETAAN NIKEASSA

Tähän uskontoon oli sen kehitysvuosien aikana ehditty imeä valtavasti ajatuksia, rituaaleja ja oppeja sen ajan muista johtavista uskonnoista ja filosofisista ajatussuunnista. Tämä oli uuden uskon suuri vahvuus, sillä monipuolinen koodisto mahdollisti hyvin monipuolisen ja samaan aikaan hyvin erilaisia makusuuntia palvelevan uskonnon rakentamisen.

Vaikkapa kristinuskon kanssa tasapäisesti pitkään suosiosta kilpaillut mithralaisuus oli kristinuskoon verrattuna tässä suhteessa selvästi rajoittu-

neempi. Toisaalta kristinusko vei Roomassa hyvin merkittävässä asemalla olleelta mystispainotteiselta mithralaisuudelta markkinat myös omaksumalla itse useimmat sen keskeisistä opeista ja mystisistä rituaaleista.

Viimeistään Nikeassa tuo avoimen lähdekoodin kehitystyö sitten päättyi ja siihen asti hyvin avoimesta uskon lähdekoodista tulikin suljettua. Nikeassa päätettiin usein äänestäenkin mihin kristittyjen tuli jatkossa uskoa ja mitkä siihen mennessä kristittyjen parissa hyvin suositut uskomustavat eivät enää kuuluneet kristinuskoon.

Tuo kehitysvaihe vastaa vaihetta, jossa lukemattomista Linux-distributioista valittaisiin vain yksi, ja määrättäisiin kaikki tietokoneet jatkossa käyttämään vain sitä, ja tämä valinta saisi myös valtiovalan koko väkivaltakoneiston taakseen. Samalla toki kiellettäisiin myös Windowsin ja Macin käyttö ja tieto niiden muinaisesta olemassaolostakin häviäisi pian kokonaan.

Nikean kirkolliskokouksenkin jälkeen kristinuskon perusrunkoon toki pultattiin vielä monenlaisia uutuuksia ja uudistuksia, mutta lähes tuhannen vuoden ajaksi kaikkien muiden ajatusjärjestelmien kehitystyö lopetettiin ja estettiin, eikä uskon peruskoodiin enää saanut koskea. Tämä köyhdytti valtavasti ajattelun kehitystä, sillä vanhan sanonnan mukaan “maassa, jossa kaikki ajattelevat samalla tavalla, ei juuri ajatella”.

Vasta renessanssi, uskonpuhdistus ja valistuksen aika avasivat tämä henkisen lukon ja kristinuskonkin kehitys lähti jälleen juoksemaan monidistributioiseen suuntaan, kun katolinen yhtenäiskirkko pirstoutui Euroopan pohjoisosissa protestanttisiksi valtionkirkkoiksi ja pian edelleen erilaisiksi kirkollisiksi uudistusliikkeiksi.

Kirjoittaja on toimittaja sekä Vapaa-ajattelijain liiton liittovaltuuston varajäsen.

Pääsihteerin pohdiskeluja

Eino Huotari

KUVA: J. K. NIEMELÄ

Kesän liittokokous valitsi minut pääsihteeriksi. Aiemmin ei lehdissä ole ollut esittelyjä minusta, enkä usko kenenkään niitä kaipaavankaan. Olenhan ollut liittohallituksessa yhtämittaisesti jo 15 vuotta, niistä viimeiset kolme varapuheenjohtajana. Tänä aikana minun tekemisistäni on kirjoitettu Vapaa Ajattelijassa lukuisia kertoja väliin kehuja ja useammin moittien.

Voisin kirjoittaa omia pohdintojani pääsihteerin tehtävistä, mutta luulen niiden ajan olevan vasta edessäpäin. Liittohallitus on vasta aloittanut työnsä ja pääsihteerin tehtäväkuva muotoutuu ajan kanssa yhteistyössä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan kanssa.

Sen sijaan ajattelin pohtia vasta sattunutta murhenäytelmää Kauhajoen ammattioppilaitoksessa. Olen itse opettaja ja istun myös yhden ammattioppilaitoksen hallituksessa, siksi asia koskettaa minua läheltä.

Samanlainen tapaus oli vajaa vuosi sitten Jokelan yläasteella ja lukiossa ja sen jälkeen luvattiin kaikkea kaunista ja hyvää koulujen tukeen. Mitä sitten on sen jälkeen jäänyt käteen, vain tyhjää. Lisäksi maan hallitus on tälle vuodelle vähentänyt valtion panostusta opetukseen parilla prosenttiyksiköllä, talousahdingossa kärvisteleviltä kunnilta vaaditaan lisää rahaa koulutukseen, mutta ei niillä riitä edes nykyisen tason ylläpitämiseen varoja.

Juhlapuheissa vaaditaan kouluja toimiin syrjäytymisen estämiseksi ja vaaditaan lisää ammattiauttajia. Luvataan jopa lisää resursseja kouluille, mutta kokemus on osoittanut näiden olevan vain tyhjiä puheita. Vaikka rahaa sitten saataisiinkin, ei löydy riittävästi koulutettua henkilökuntaa uusiin tehtäviin. Raha ei muutu ihmisiksi, vaikka kuinka yrittäisi.

Jokelan koulun tapahtumissa minua jäi eniten vaivaamaan kirkon nopea hyökkäys haaskalle. Kirkko yritti nostaa profiiliaan avaamalla ovensa ja päivystämällä muutaman päivän ajan Jokelassa. Ympäri maata järjestettiin lukuisia hartaushetkiä, joissa "lohdutettiin" ihmisiä, joita asia ei lainkaan henkilökohtaisesti koskenut.

Muutaman päivän kuluttua kirkot olivat taas tiukasti lukossa lukuun ottamatta viikoittaisia jumalanpalveluksia, joissa papit saarnaavat tyhjiä seinille. Kirkko julisti olevansa syrjäytyneiden puolestapuhuja, mutta mitä olivat käytännön työt? Eivät mitään! Kirkko ei ole keskustellut ihmisten hätään vastaamisesta eikä antanut tilojaan tai varojaan auttamistyöhön. Sen sijaan kirkko on innokkaasti edelleen jokaisen katastrofin yhteydessä keräämässä lisää rahaa "auttamistyöhön". Nämä varat se lähettää kohteisiinsa paikallisten kristillisten yhteisöjen käyttöön, kukahan niistäkin rahoista hyötyy ja paljonko jää matkalle byrokratian hoitoon.

Olisi voinut odottaa, että Jokelan jälkeen kirkko olisi edes herännyt kehittämään omaa toimintaansa nuorten ja syrjäytyneiden parissa, mutta tästä ei näy mitään merkkejä. Mitä sen sijaan on tehty? Edelleen keskustellaan naisten asemasta kirkossa ja toisaalta homoparien parisuhteen siunaamisesta. Kuvaavaa on parhaillaan tutkinnassa olevan lesboparin siunaamisesta syytetyn naispastorin kommentti asiasta: "Mikäli minut erotetaan virastani pappina, voin siirtyä työskentelemään syrjäytyneiden parissa". Tämä kuvaa hyvin sitä, ettei papin normaaliin toimenkuvaan kuulu syrjäytyneiden parissa toimiminen.

Nyt olisi aika vaatia kirkolta yhteisöveron tuoton jakamista syrjäytymisen ehkäisyyn. Kirkot voisi avata asunnottomien yömajoiksi, saataisiin nekin tilat hyötykäyttöön; jumalanpalvelusten ajaksi asukkaat voisi siirtää sivuhuoneeseen, jotta kirkkokansa ei näkisi heitä.

Mitä me ateistit voisimme sitten tehdä tässä tilanteessa? Rahaa meillä ei ole, eikä juuri tilojakaan. Yhdenkään vapaa-ajattelijayhdistyksen tiloihin ei asuntolaa mahtuisi. Me voisimme osoittaa tukemme käytännön tilanteissa, kuuntelemalla toista ihmistä ja opastamalla häntä auttamaan itseään. Tähän ei tarvita uskontojen ja auktoriteettien painolastia. Ateisteilla ei ole syyllisyyden ja synnin taakkaa kannettavanaan eikä meidän tarvitse tuomita toisiamme. Minäkään en tässä halua tuomita yhtään ihmistä, en kirkon jäsentä kuin ketään muutakaan. Kirkko instituutiona on mielestäni toiminut ja toimii jatkuvasti huonosti ja ihmisarvoa loukaten.

Opettajana olen aina oppilailleni malli, halusin sitä tai en. Haluan siinä tehtävässä erityisesti korostaa ihmisistä välittämistä ja yhteisöllisyyttä. Ihminen on aina sosiaalinen eläin – voidaan väitellä pitkään ja hartaasti siitä, voiko ihmisyyttä olla ilman ihmisten yhteisöä. Siihen jokainen voi yrittää löytää oman vastauksensa.

Kauhajoen tapahtumista on tätä kirjoittaessani vasta reilu vuorokausi, mutta lehden ilmestymisen aikaan on kulunut jo paljon pitempi aika. Yhdessätoista perheessä on edelleen suru pinnalla ja varmasti koko Kauhajoella pohditaan edelleen tilannetta. Voimme kuitenkin jo nähdä, onko suurten johtajien puheista tullut mitään konkreettista.

Minusta jokaisen vastuullisen vapaa-ajattelijan kannattaa nyt pohtia tulevaisuutta ja katsoa lähipäivinä tarkkaan, millaista menoa haluaa omassa kunnassaan jatkossa nähdä. Kunnallisvaaleissa osaltaan voidaan luoda linjaa sille saavatko Myyrmäki, Jokela ja Kauhajoki vielä jatkoa.

Kaikkien maiden ateistit ja humanistit liittykää yhteen!

Piispa Mikko Heikka hyökkäsi rajusti uskontokriittisiä näkemyksiä esittäneiden Richard Dawkinsin ja Daniel C. Dennettin kimppuun **Suomen Kuvalehdessä** 5.9. Koska lehti antaa vain suppean vastinemahdollisuuden ja Heikan kirjoitus sisälsi niin runsaasti väärinkäsityksiä, katsoimme välttämättömäksi vastata Heikalle yksityiskohtaisesti **Vapaa Ajattelijassa**.

Jussi K. Niemelä & Tapani Hietaniemi

Tiede, rationaalinen argumentaatio ja Jumalan viraltapano

Piispa kysyy, paneeko tiede Jumalan viralta. Hän on huomannut, että evoluutiobiologit ja kosmologit väittävät tieteen nimissä uusiin tutkimuksiinsa nojautuen, ettei Jumalaa ole. Heikan mukaan heidän perusteensa jumalahypoteesin hylkäämiseen näyttävät kovin heppoisilta. Piispa ei selvästikään tunne keskeisiä, kyseisten ajattelijoiden esittämiä perusteluja ja valitettavasti kuvailee esitettyjäkin perusteluja väärin.

Sitä paitsi Heikan lähtökohtakin on väärä. "Tieteen ei edes tarvitse panna Jumalaa viralta. Tieteen kannalta Jumala on tarpeeton hypoteesi, jonka syvällisempi pohtiminen ei yleensä tuota mitään hedelmällisiä ajatuksia", kuten Suomen Kuvalehden lukijablogissa viisaasti sanottiin. Modernin tieteen lähtökohtana on jo kauan ollut *metodologinen ateismi*, joka kieltää henkiolentojen sekoittamisen maailmasta tehtyihin kuvauksiin.

HEIKAN TAPA KÄSITTÄÄ VÄÄRIN TIETEILIJÖIDEN TAUSTAA JA KYSYMYKSIÄ

Piispan väite, että tunnetuimmat Jumalan olemassaolon kieltävistä evoluutiobiologeista ja kosmologeista ovat Richard Dawkins ja Daniel C. Dennett ei pidä paikkaansa kuin osittain. Dawkins kylläkin on akateemisesti arvostettu biologi, vaikka Heikka yrittääkin Dawkinsin tieteellisen maineen kiistää. Dennett puolestaan ei ole evoluutiobiologi eikä kosmologi, mikä erehdys antaa kuvan Heikan argumentoinnin tasosta.

Muutenkin Heikan kirjoituksessa on ikävintä arvostettujen oppineiden *ad hominem* –tasolla tapahtuva teilaaminen sekä lukuisat virheet tutkijoiden tieteen-

alojen määrittelyssä. Tämä ei kuitenkaan koske teologeja, jotka saavat Heikalta todenmukaisen esittelyn lisäksi tarpeetonkin arvonnousua.

Piispa kirjoittaa: "Richard Dawkins sai alun perin koulutuksensa eläintieteilijäksi, mutta sillä saralla hänen saavutuksensa jäivät jokseenkin vaatimattomiksi". Väite ei pidä paikkaansa, ellei sitten merkittävän professuurin saamista Kalifornian yliopistosta Berkeleystä pidetä minään muuna kuin "vaatimattomana saavutuksena".

Lisäksi Heikka vihjaa, että tieteen kansantajuistaminen eli popularisointi olisi jotenkin toisarvoinen tehtävä. Päinvastoin: Oxfordin yliopisto on myöntänyt tämän yhteiskunnan kannalta keskeisen roolin juuri Dawkinsille, mikä on luonnollisestikin suuri kunnianosoitus. Dawkins on lisäksi julkaissut urauurtavia artikkeleita mm. käyttäytymisekologian arvostetuissa oppikirjoissa sekä tieteellisesti korkeatasoisen teoksen *The Extended Phenotype* (Oxford University Press 1982).

Piispa jatkaa lukijoidensa harhaanjohtamista: "Daniel C. Dennett puolestaan sai koulutuksen analyttiseen filosofiaan, mutta tunnetuksi hän on tullut evoluutiobiologiaan liittyvistä teoksistaan".

Koulutuksen Heikka kirjaa oikein, mutta maineen täysin väärin. Dennett ei ole minkäänlainen biologi, vaan filosofi. Dennettin tähän mennessä huomiota herättänein teos on *Tietoisuuden selitys* (1991, suom. Art House 1999), jossa hän esittelee mallinsa ihmismielen toiminnasta ja tietoisuudesta.

Piispa väittää jopa, että "Dennett sanoo olevansa itseoppinut ja saaneensa parhaat oppinsa epämuodol-

lisissa keskusteluissa toisten tutkijoiden kanssa." Tämä on vähintäänkin harhaanjohtavaa. On mahdollista, että Dennett on noin sanonut, mutta se on ristiriidassa Heikan aikaisemman virkkeen ja Dennettin elämäshistorian kanssa. Dennett on arvostettu Tuftsin yliopiston professori ja julkaissut useita tärkeitä teoksia sekä tieteellisiä artikkeleita mielenfilosofiasta. Filosofi on kirjoituksissaan käsitellyt mm. vapaan tahdon ongelmaa, intentionaalisuutta ja kognitiota. Hän on kieltämättä evolutiivisesti suuntautunut, mutta niin ovat kaikki, jotka tietävät ihmismielen olevan evoluution vuosituhansien kuluessa muovaama.

Heikka on ilmeisestikin lukenut tietonsa toisen käden lähteistä ja viittaa Dennettin maineeseen teoksen *Darwin's Dangerous Idea* (1995) perusteella. Siinä Dennett tosiaan käsittelee evoluutiomekanismin ohella myös maailmankaikkeuden syntyä koskevia teorioita, mutta tämä ei tee filosofista evoluutiobiologia tahi kosmologia eikä Dennett sellainen väitettä olevansa.

Joudumme näin ollen ilmaisemaan syvän oudoksentamme siitä, että kirkonmies Heikalla on kummallinen halu sanoa väärää todistuksia korkeasti oppineista ihmisistä, tai ainakin uskontoa kritisoivista sellaisista.

Heikan mukaan Dawkinsin ja Dennettin kritiikissä keskeisessä roolissa on ollut professori Alister McGrath, joka kuulemma toimii Dawkinsin työtoverina Oxfordissa. McGrath ei kuitenkaan ole Dawkinsin "työtoveri", vaikka molemmilla onkin ollut oppituoli samassa yliopistossa. McGrath on teologi, kuten Heikka myöhemmin oikein kertoo, eikä hän suinkaan esiinny luonnontieteilijänä. McGrath on kylläkin hyvä teologi ja hän on kirjoittanut mm. kiinnostavan kirjan ateismin aatehistoriasta.

Heikan mielilukemisiin kuuluu "kansainvälisesti tunnettu filosofi Roy Abraham Varghese."

Englanninkielinen Wikipedia ei tunne Roy Abraham Varghesea, joten tuskin häntä kovin "kansainvälisesti tunnettuna" voi pitää. Mutta hän ei ole myöskään filosofi, vaan koulutukseltaan *teologi* ja monien sinänsä kiinnostavien keskustelukirjojen toimittaja. Varghesen suurimmaksi ansioksi kuvattu Templeton Prize ei myöskään tee hänestä filosofia tai luonnontieteilijää. John Templeton Foundation tukee toki tieteiden edistämistä, mutta Templeton Prize on mukana säätiön toiminnassa tieteen edistämisen ohella, ja säätiön oman ilmoituksen mukaan kyseinen palkinto on annettu *uskonnon* edistämisestä, ei tieteen eikä filosofian.

Ikävää on, että meidän täytyy näinkin laajasti selvittää Heikan omia sotkuja, jotka hän tai *Suomen Kuvalehden* kriittinen toimittaja olisi voinut itse sel-

vittää yksinkertaisella lähdekritiikillä ennen tekstin julkaisemista.

ONKO MEEMIEN TUTKIMUKSELLA MERKITYSTÄ JA KUMOAAKO MEEMIEN KRITIIKKI ATEISMIN?

Heikka keskittää tulituksensa "meemin" käsitteeseen. Hän esittää, että "Dawkinsin ja Dennettin tuotantoa yhdistävä tekijä on 'meemin' käsite. Molemmat ovat puhuneet paljon geenien ja meemien vuorovaikutuksesta, joka on heidän mielestään avain evoluution ymmärtämiseen."

Tämäkin väite on harhaanjohtava. Dennett on tosiaan käyttänyt Dawkinsin lanseeraamaa meemi-käsitettä mielenfilosofiassaan ja erityisesti ihmisen tietoisuuden selittämisessä, mutta hän tekee tämän nykyaikaisen kognitiotieteen puitteissa. Kognitiotieteessä käytetään meemistä poikkeavaa käsitettä 'mentaalinen representaatio', joka on vastaava informaation siirtymisen mallintamista helpottava työkalu.

Heikka jatkaa: "Meemit ovat tutkijoiden mielestä geenien kulttuurinen vastine. Meemi on kulttuurinen idea, joka voi kopioitua aivoista toiseen samaan tapaan kuin geenit kopioituvat yksilöstä toiseen. Meemit voivat levittää sekä hyödyllistä informaatiota että vaarallisia ideoita. Uskonnot ovat Dawkinsin ja Dennettin mielestä evoluution kannalta hyödyttömiä ja vahingollisia meemejä. Siksi uskontoja tulee vastustaa."

Totta, mutta varauksella Dennettin suhteen. Dawkins ei kiellä, etteikö uskonnollisuudella *mahdol-*

RICHARD DAWKINS HELSINGISSÄ 26.9.2005.
KUVA: KRISTIIINA JANHUNEN.

lisesti olisi saattanut olla evoluutiossa lisääntymistä ja eloonjäämistä edistäviä vaikutuksia, mutta molemmat tiedemiehet peräänkuuluttavat asian tarkempaa tutkimista. Mikäli Heikka olisi tieteen metodista perillä, hän toki tietäisi hypoteesien esittämisen, käsitteiden luomisen, varovaisuuden ja asioiden mahdollisimman täsmällisen selvittämisen olevan tieteen normaalikäytäntö.

Erityisen kohtalokasta on piispan auktoriteettiusko kollegansa meemikritiikkiä kohtaan. Heikka kirjoittaa: ”McGrathin painavin kritiikki kohdistuu kuitenkin meemin käsitteeseen. Tämä on McGrathin mielestä sinänsä kiinnostava konstruktio, mutta siinä on yksi perustavaa laatua oleva vika. Meemejä ei ole olemassa. Ne ovat luojien rakentama uskomusjärjestelmä, jolla he hyökkäävät uskonnon uskomusjärjestelmän kimppuun. Omaa uskomusjärjestelmäänsä he kutsuvat tieteksi ja vastustajan uskomusjärjestelmiä vahingolliseksi meemeiksi. Tätä kutsuttiin vanhaan hyvään aikaan silmänkääntötempuksi.”

Väärin. Meemin käsitteen hylkääminen on vain McGrathin, uskovan henkilön henkilökohtainen mielipide. Tieteellisessä yhteisössä meemi on edelleen melko laajalti hyväksytty ja käytetty käsite. Meemi ei myöskään ole ateismin kulmakivi, vaan tieteen sisäinen kysymys. Mikäli tiede hylkää meemin käsitteen, myös tieteelliseen maailmankuvaan nojautuva ateismi hylkää sen.

Toisaalta aiemmin mainittu kognitiotieteen ja kognitiivisen uskontotieteen käsite ”mentaalinen representaatio” on meemin korvaava työkalu, joka selittää informaation siirtymisen ihmismielestä toiseen usean tutkijan mielestä meemiä realistisemmalla tavalla. Kiistely aiheesta jatkuu, kuten tieteessä on tapana.

Heikka jatkaa memetiikan suomimista toisen käden lähteisiin vetoamalla: ”Samansuuntaista kritiikkiä on myös suomalainen filosofi Putte Wilhelmsson.” Heikka kirjoittaa: ”Wilhelmsson toteaa, että geenit on tehty DNA:sta, mutta meemit ovat sanaleikkejä. Siksi meemin olemassaololle on yhtä vähän todisteita kuin Jumalan olemassaololle.” Tämä on tyhjä väite, elleme sitten pidä Wilhelmssonia kaiken tieteen auktoriteettina. Wilhelmsson ei myöskään ole filosofi, kuten Heikka väittää, vaan vaikka akateemista oppiarvoa oleva toimittaja.

Todella harhaanjohtavaa on se, että Heikka korottaa kirjallisuustieteen opinnot keskeyttäneen, filosofian opintojaan mahdollisesti jatkavan toimittaja-kolumnistin filosofiksi. Tätä akateemista arvontantoa kannattaa verrata siihen, miten piispa pitää Dawkinsin saavutuksia biologiassa ”vaatimattomina” ja Dennettia lähinnä itseoppineena biologina.

Wilhelmssonin tapana on kirjoittaa kärkeviä ko-

lumnejä ja arvioita, joissa hän kumoo itse kyhäämänsä olkiukot eli kritiikin kohteena olevasta asiasta tehdyt helpot maalit. Meemi saa Wilhelmssonilta samanlaisen kohtelun *Turun Sanomien* kirja-arviossa ”Eliitin väittelyä rahvaan jumalista”. Heikka nielee Wilhelmssonin siteeraaman mikrobiologi H. Allen Orrin yhden virkkeen meemikritiikin vailla epäilyksiä.

Piispalta unohtuu, että evoluutiobiologi Dawkins ja filosofi Dennett eivät suinkaan perusta uskontokritiikkiään meemin varaan, vaan argumentoivat kattavasti monoteististen uskontojen jumalien epätodennäköisyyden puolesta.

ONKO USKONNOSTA OLLUT HISTORIASSA HYÖTYÄ JA MITKÄ OVAT OLLEET JA OVAT NYT SEN VAARAT?

Heikan mielestä Dawkinsin ja Dennettin uskontokritiikki on ”häijyä”. ”Dawkins vyöryttää esiin kaiken mahdollisen pahan, mitä uskonnot ovat saaneet aikaan. Uskonsodat, ristiretket ja itsemurhapommittajat todistavat hänen mielestään, että uskonnot levittävät vahingollisia meemejä. Erityisesti Dawkins on huolissaan uskontojen mielenterveydellisistä vaikutuksista.” Tämä pitääkin paikkansa.

Heikka menee kuitenkin niin pitkälle yhden teologikollegansa uskomisessa, että kirjoittaa: ”McGrathin teos *The Dawkins Delusion* (London 2007) ei jätä kohteestaan kiveä kiven päälle. Dawkinsin pääväite uskonnon mielenterveydellisistä haittavaikutuksista joutuu outoon valoon, kun McGrath vyöryttää toisensa jälkeen tutkimuksia, jotka osoittavat juuri päinvastaista.”

Tällainen on irrelevanttia. Väite ei sisällä minkäänlaista argumenttia, Heikka ainoastaan toteaa, että McGrath väittää päinvastaista. McGrathin teoksesta saattaa löytyä hyviä argumenttejakin, mutta ainakaan Heikka ei ole niitä löytänyt.

Piispa kirjoittaa: ”Dawkinsin ja Dennettin kiihkeä kritiikki tulee ymmärretyksi, kun muistaa, että he peilaavat ajatteluaan erityisesti amerikkalaiseen fundamentalismiin. Sen keskellä ateistit ovat Dawkinsin mielestä yhtä sorrettuja kuin homoseksuaalit. Siksi hän toivoo voivansa päästää ateistit kaapista ja tehdä heidän vakaumuksestaan yhteiskunnallisesti hyväksyttävän.”

Totta, vaihteeksi. Anglosaksisten ateistien kirjoitukset on luonnollisestikin tehty heidän oman toimintaympäristönsä ehdoilla, eikä suomalainen ympäristö ole samanlainen. Tämä ei kuitenkaan millään tavoin heikennä heidän eri uskonnollisuuden muotoihin kohdistamaa kritiikkiään.

Heikan mukaan ”uskonto on heille kreationismia ja ’älykästä suunnittelua’ (intelligent design).

Nämä suuntaukset ovat kuitenkin olleet jo vuosikymmeniä kirkkojen valtavirran marginaalissa, vaikka Yhdysvalloissa ne vielä vaikuttavat.”

Väärin: vaikka ne eivät, ainakaan vielä, vaikuta voimakkaasti *Suomessa*, niin kreationismi ja ID ovat juuri *protestanttisen* uskonnollisuuden vitsaus kaikkialla maailmassa. Heikka ei myöskään kerro, mitä ”kirkkojen valtavirta” on, vaikka hänen kritiikkinsä rakentuu juuri sille.

Huvittavaa on, että Heikka tukeutuu mieliteologinsa (jota hän kuitenkin väittää filosofiksi) Varghesen suuhun sijoitettuun ”toteamukseen”, että ”uskonnosta puhuessaan Dawkins luopuu tieteellisestä argumentaatiosta ja ryhtyy fundamentalistiseksi saarnamieheksi”.

Tällainen kritiikki on tietystikin tyhjää. Varghesen väitetty mielipide on pelkkä henkilöön kohdistuva hyökkäys, ei argumentti. Ainoa ”fundamentalisti”, jonka Heikka katsoo kritiikkiä tarvitsevaksi, onkin yllättäen Dawkins! Piispa ei ilmeisesti katso fundamentalismin tarvitsevan muuta kritiikkiä ja vähättelee sen ongelmaa. Kuitenkin fundamentalismin nousu, sekä sen juutalaisessa, kristillisessä että islamilaisessa muodossaan on mielestämme yksi vuosisatamme suurimpia uhkakuvia ja ongelmia.

HAASTAAKO MODERNI LUONNONTIEDE JUMALAN, ERITYISESTI SUHTEELLISUUSTEORIA JA KOSMOLOGIA?

Heikka toteaa, että Suomessa erityisesti Kari Enqvist ja Esko Valtaoja ”vyöryttävät tuotannossaan ja julkisissa esiintymisissään esiin suhteellisuusteorian perusteet ja kosmologian viimeiset löydöt. Alkuräjähdyks, avaruuden laajeneminen ja Albert Einsteinin löydöt tulevat vakuuttavasti kuvatuksi. Lukija joutuu kuitenkin kysymään: So what? Mikä tässä on sellaista, joka panee Jumalan viralta?”

Näyttää siltä, että Heikka ei tunne koko kritiikin sisältöä. Esimerkiksi alkuräjähdyks singulariteetista sulkee pois luoja-Jumalan, sillä ennen alkuräjähdyttä ei ollut aikaakaan. Tämän on todennut mm. arvostettu fyysikko Stephen Hawking. Heikka väittää, että ”jo kuusikymmentäluvulla jokainen itseään arvostava teologi omaksui suhteellisuusteorian perusteet.”

Väite on epäilyttävä, ellei sitten ”itseään arvostava teologi” määritellä ”teologiksi, joka omaksuu suhteellisuusteorian perusteet”. Suhteellisuusteorian hallinta on harvinaista herkkua, mutta siihen perustuvaa historiallista kosmologiaa, kuvausta maailmankaikkeuden synnystä ja laajentumisesta, voi ymmärtää ilman korkeampaa matematiikkaakin.

Koko yleisen suhteellisuuden eli siis tieteellisen kosmologian aivan alkeellisimpänä lähtökohtana on se,

että aika-avaruus tulee pystyä kuvaamaan tavalla, joka viittaa vain itseensä, eikä edellytä mitään ulkopuolisia rakenteita kuten suurempaa aikaa tai avaruutta, johon se olisi upotettu. Tämän aika-avaruuden puitteissa pitää pystyä tyhjentävästi selittämään, miten painovoima, erityisen suhteellisuuden antama paikallinen rakenne, aika, avaruus ja massa sitoutuvat yhdeksi jakamattomaksi kokonaisuudeksi.

Tällaisessa analyysissä ei siis ole mitään oletusta mistään universumin ulkopuolisesta paikasta, jossa voisi olla jumalia. Universumin käytös selitetään tavalla, joka sulkee ulkopuolisen vaikutuksen eli Jumalan pois.

MITÄ MERKITYSTÄ KRISTINUSKOLLE MODERNIN LUONNONTIETEEN MAAILMANKUVASTA ON, ETENKIN TAVALLISEN USKOVAISEN KANNALTA?

Piispan mielestä ”suomalaisen kosmologien uskontokritiikkiä kuunnellessa tulee vaivautunut olo. Mistä uskonnosta he oikein puhuvat?” Tämä on irrelevanttia, sillä Heikka puhuu ainoastaan subjektiivisesta ”vaivautuneesta olosta”, mikä ei ole argumentti.

Kolumnisti täsmentää kysymystään: ”Millaisesta Jumalasta he (kosmologit) puhuvat?” Tämä on sen sijaan hyvä kysymys, joka pitää esittää niin teisteille kuin ateisteillekin, jotta keskustelut voisivat kohdata toisensa. Tästä näyttää vallitsevan yksimielisyys vakavasti keskusteluun pyrkivien teologien ja ateististen filosofien välillä: ”Mielestäni ateisteilta ja uskovalisilta agnostikoilta on aina kysyttävä, millaisen Jumalan he kieltävät, uskovat ja pitävät tietämättömyytensä kohteena.” (Matti Myllykoski *Vartija*-lehdessä 2/08). ”Olisikin kohtuullista, että teistit ja ateistit kertoisivat, minkä Jumalan he myöntävät tai hylkäävät.” (Ilkka Niiniluoto teoksessa *Uskonnonfilosofia*, WSOY 2003, s. 135).

Tosin Heikka ei tietenkään kerro meille, millaisesta Jumalasta *hän itse* puhuu, vaan esittää: ”Onko heille päivitetty näkemys siitä, mitä valtavirran kirkkoissa opetetaan?” Tämä on tyhjä kysymys, eikä Heikka osoita, miten kosmologien kritiikki olisi virheellistä. Varmastikin piispa tuntee paremmin, mitä kirkossa saarnataan kuin ei-uskovaiset luonnontieteen professorit, mutta on kirkon oma vika, mikäli sen luvalla sanoen sekavat opit eivät ole laajemman yleisön tiedossa. Kreationismin ylistys kirkossa tulee kyllä esille jo pelkästään suvivirttä laulatettaessa.

MIKÄ ON KRISTINUSKON KANTA TIETEEN VAPAUTEEN?

Piispan mukaan ”*Raamattu* ei ole kosmologian tai evoluutiobiologian oppikirja.” Tämä on varmas-

ti totta, koska tiedettäkään ei ollut olemassa itäisen Välimeren alueella, kun *Raamatun* kirjat kirjoitettiin. Mutta näin protestantit alkoivat argumentoida vasta 1800-luvun lopulta alkaen ja katoliset huomattavasti myöhemmin.

Heikka jatkaa, että *Raamattu* ei myöskään ”esitä tieteelle agendaa.” Tämä on puolittomuus: Protestantifundamentalistien mukaan esittää, luterilaisuuden ja katolisuuden nykymuotojen mukaan onneksi ei. Keskiajalla tie oli teologian pakkopaidassa, mihin fundamentalistit sekä kristinuskossa että islamissa haluaisivat sen uudelleen kahlita.

Aleksandrian piispa tuhosi aikaisemman tieteellisen tiedon ruumiillistuman, Aleksandrian kirjaston, ja kristityt roomalaiset sulkivat Platonilta periytyneen Akatemian. Nämä iskivät tieteellistä edistystä taaksepäin vuosisadoiksi.

Heikka väittää, että ”luterilaisen uskon perusaksioomiin kuuluukin, että tie on vapaa.” Perusaksioomiin? Se on enimmilläänkin puolittomuus. On hyvä, jos Suomessa tuomiokapituli sanoo näin, mutta Lutherin teksteistä tuskin löytyy suoraa tukea tuollaiselle näkemykselle. Historiassa on yllin kyllin näyttöä siitä, että myös luterilaiset ovat hyvin usein uskonnollisin perustein hidastamassa tieteiden edistymistä. Suomen johtavat älykkään suunnittelun ja kreationismin kannattajat Matti Leisola, Kimmo Pälkkö ja Pekka Reinikainen ovat luterilaisia. Ovatko nämä luoja-Jumalaa tieteeseen avoimesti ajavat miehet siis Heikan mielestä huonoja luterilaisia?

Heikka joka tapauksessa vaikuttaa kokevansa olevan ”vapaa” vääristelemaan eri tieteilijöiden aloja ja saavutuksia. Piispa ei myöskään anna luonnontieteelle vapautta keskustella meemeistä, vaan perusteetta leimaa ne ”uskonkappaleiksi”, mitkä tosin ovatkin hänen asiantuntemuksensa aluetta.

Heikka esittää, että ”tie operoi järjen alueella, joka on Jumalan lahjoista suurimpia.” Järki on kuitenkin ihmisen evoluutiivinen kyky, joka oli olemassa ennen teismä. Heikan väite on vain dogmin toistamista ilman perustelua, mikä on juuri järjen käytön vastakohta.

Piispa jopa esittää, että ”kirkonmiehet ovat olleet pikemminkin iloissaan kuin pahoillaan Charles Darwinin löydöstä.” Tosiasiansahan kirkko kampailli vuosikymmeniä evoluutioteoriaa vastaan (ks. tietolaatikko). Kun se osoittautui älyllisesti mahdotomaksi, yritettiin asia kuitata sillä, että ”evoluutio on Jumalan lahja”. Tällaista hypoteesia ei *luonnollisen* valinnan teoria tietenkään lainkaan tarvitse. Hupaisa yksityiskohta asiassa on, että myös Heikan Darwinin evoluutioteoriaa ylistäviä teologeja koskevan väitteen taustalta löytyy kolumnistikollega Putte

Wilhelmssonin aiemmin mainittu yksioikoinen kirja-arvio.

OVATKO ”LÄNSIMAISET ARVOT” KRISTILLISIÄ ARVOJA?

Heikka valittaa, ”etteivät tutkijat näe, kuinka länsimaisen kulttuurin perusarvot rakentuvat kristinuskon pohjalle”. Kristinuskon on toki ollut muovaamassa länsimaista kulttuuria, mutta niin myös kreikkalainen tie ja länsimainen valistus. Ateistit edustavat kahta viimeksi mainittua, jotka antavatkin länsimaiselle modernille sen aasialaisista (monoteistisista) kulttuureista erottuvan luonteen.

Eurooppalaisen eli modernin länsimaalaisen kulttuurin erityispiirteet saadaan esille juuri vertailussa euraasialaisten korkeakulttuureiden yleisiin piirteisiin. Mikäli puhutaan arvoista, niin eurooppalaisen modernin korkeakulttuurin perinteisistä aasialaisista korkeakulttuureista erottavia arvoja ovat olleet mm.:

- kreikkalainen osallistuvan demokratian idea;
- kreikkalainen riippumattoman tieteen idea;
- keskiajalta lähtevä edustuksellisuuden idea;
- uuden ajan kokeellisen tieteen idea;
- moderni valistuksen perintö;
- moderni ateismi.

Kristilliset arvot, joita parhaiten ruumiillisti keskiajan kristillinen yhtenäiskulttuuri, ovat sitä vastoin juuri niitä, jotka yhdistävät Euroopan aasialaisiin monoteistisiin kulttuuripiireihin, ennen muuta islamiin.

”Koululaitos, terveydenhoito, sosiaaliturva ja kansansivistys ovat syntyneet kirkon helmassa”, väittää Heikka ja kysyy: ”Eivätkö nämä ole evoluutiota rakentavia meemejä?” Kyseiset instituutiot olivat toki keskiajalla kirkon itselleen omimia, vaikkeivät silloinkaan kokonaan (erityisesti sosiaaliturva oli erilaisten kiltojen tehtävänä). Se ei kuitenkaan tarkoita, että ne olisivat syntyneet ”kirkon helmassa” tai että niitä ei esiintyisi ei-kristillisissä kulttuureissa. Valtiollisen hyvinvointipolitiikan idea ei myöskään ole mitenkään länsimainen, vaan se löytyy esimerkiksi kiinalaisesta konfutselaisesta kulttuurista.

MITKÄ OVAT INHIMILLISEN OLEMASSAOLON KESKEISET KYSYMYKSET, JA ONKO KRISTINUSKOLLA YKSITYISOIKEUS NIIDEN VASTAUKSIIN TAI EDES OIKEITA VASTAUKSIA?

”Mistä uskonnossa sitten on kysymys?”, huipentaa Heikka. Hän kiteyttää Kristian Smedsiin tukeutuen ”ihmisen ongelman” kolmeen sanaan: ”Rakkaus, kuolema ja Jumala. Ne ovat elämän perusviihtäjä, ja niistä palikoista se vääntyy”. Ne ovat varmaankin Smedsin kolme keskeistä ongelmaa, mutta emme voi yleistää

hänestä koko ihmislajiin. Esimerkiksi Freudin mukaan ihmisen perusviihtäjä ovat *vain* eros ja thanatos, seksuaali- ja kuolemanviihtäjä, ja niitä rajoittavat vain nälkä ja jano. Freudkin oli väärässä, kuten myöhempi psykologiatiede on osoittanut. Mutta teatteriohjaaja Smedsiin luottaminen näin tärkeässä asiassa on Freudiakin heppoisemmalla perustalla.

Jumalaa ei ole aina ollut, ei esimerkiksi metsästäjäkeräilijöiden animistisessä ja maagisessa kulttuurissa. Jumala on teistien myöhemmin keksimä ongelma, ei inhimillisen olemassaolon ikuinen ongelma. Moderni vertaileva uskontotiede on osoittanut, että tälläkin hetkellä maailmassa on noin 10 000 uskontoa, eikä läheskään kaikissa ole monoteismin olettaa jumalaa.

Nykyaikaisen kognitiivisen uskontotieteen selitys niin monoteismin Jumalalle kuin muillekin vastaville mielteille on melko yksinkertainen: jumalat ovat aivoissa loisivaa, sopivasti intuitionvastaisia mentaalisia representaatioita (ks. Pascal Boyer: *Ja ihminen loi jumalat – Miten uskonto selitetään?*; WSOY 2007). Asiaa ei tässä tilanpuutteen vuoksi voida tämän laajemmin käsitellä, joten suosittelemme piispalle perehtymistä Boyerin yleistajuiseen teokseen. Aiheesta on myös tarjolla kerrassaan erinomaisia suomalaisia teoksia, joista on syytä mainita kansainvälisesti arvostetun, kognitiivisen uskontotieteen perustajiin lukeutuvan Ilkka Pyysiäisen kirja *Jumalten keino – kiertoajelu uskontotieteessä* (Gaudeamus 2006) sekä Kimmo Ketolan, Ilkka Pyysiäisen ja Tom Sjöblomin toimittama tuore oppikirja *Uskonto ja ihmismieli – Johdatus kognitiiviseen uskontotieteeseen* (Gaudeamus 2008).

Ja mitä tulee elämän suurin kysymyksiin, niin totta kai on järkevää pohtia moraalia, ihmisten yhteistyötä ja keskinäistä sisaruutta sekä veljeyttä ja rakkautta, kuolemasta nyt puhumattakaan. Kristinuskolla ei kuitenkaan ole mitään yksinoikeutta näihin kysymyksiin, eivätkä kristinuskon ns. ”jumalalliseen ilmestykseen” eli pyhiin kirjoituksiin perustuvat vastaukset ole suinkaan aina hyviä, vaan usein vaarallisia.

MIKÄ ON ATEISMIN VASTAUS ELÄMÄN JA KUOLEMAN KYSYMYKSIIN?

Entisen skottilaisen piispan Richard Hollowayn mukaan ”kristinuskon on onnistunut muuttamaan Erokseen ja Afroditen pahalaismaiseksi aaveiksi” seksuaalisuuden kritiikillään. Lisäksi ”Uskonto on kunnostautunut kuolemanahdistuksen nostattajana, erityisesti kristinuskon sairaine ja rumine julistuksineen helvetistä.”

Ateismi taas hyväksyy Hollowayn mukaan, että ”kuolema on käsite, jolla tarkoitamme fyysisen olemuksemme hajoamista ja palautumista takaisin maahan. –Vaikka kuoleminen voi olla tuskallista, kuole-

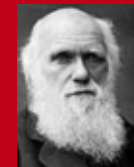
ma ei ole, koska se on vanha ystäväme Ei-Kukaan.” Siksi amerikkalainen ateisti Mark Twain saattoikin todeta oman ajan tieteellisen maailmankuvansa tasoon tukeutuen, että ”kuolema ei pelota minua, koska ennen syntymääni olin ollut kuolleena jo useita miljardeja vuosia!”

Ateismin sanoman voisi siis tiivistää niin, että ihmisen tulee huolehtia elämästään ja toisista jo maan päällä sekä nauttia olemassaolosta mahdollisuuksiensa rajoissa. Ateismiin ei sisälly pelkoa ja ahdistusta synnistä, helvetin tuesta tai muista yliluonnollisista rangaistuksista.

Vapaa-ajattelu on uskonnollista ajattelua parempi vaihtoehto, koska sen puitteissa ihmisen ei tarvitse rajoittaa henkensä liittoa turvautumalla vanhemmilta perittyihin perustelemattomiin uskomuksiin yliluonnollisten olentojen olemassaolosta. Ateistin ajattelu on tässä mielessä uskonnollisen ihmisen ajatteluun verrattuna positiivista, kirjaimellisesti vapaata. Surullista mutta totta, uskonnollinen ihminen on teististen uskomustensa vanki.

Jussi K. Niemelä on tietokirjailija ja Vapaa-ajattelijain liiton puheenjohtaja.

Tapani Hietaniemi on Helsingin yliopiston sivilisaatiohistorian dosentti ja Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan dosentti.

ENGLANNIN KIRKOSTA ANTEEKSIOPYNTÖ CHARLES DARWINILLE

Anglikaanikirkon pastori Brown pyytää Darwinilta evoluutioteorian kieltämistä anteeksi lähes 150 vuotta ”Lajien synty” –teoksen ilmestymisen jälkeen. Uutinen julkaistiin Heikan kolumnin ilmestymisen jälkeisellä viikolla. Brown kirjoittaa: ”Charles Darwin: 200 vuotta syntymäsi jälkeen kirkko on velkaa anteeksiopyynnön teoriasi väärinymmärtämisestä -- sekä ihmisten kannustamisesta tulkitsemaan sitä väärin.”

Piispan Suomen Kuvalehdessä esittämiä väitteitä ei tue myöskään se, kun uutisessa kerrotaan, että ”anteeksiopyynnön arvellaan suuttuttavan osan kirkon jäsenistä, joiden mielestä Darwinin teoriat ovat ristiriidassa kirkon oppeihin nähden”. Englannin kirkon edustaja sanokin, että kyseessä on pastori Brownin ”henkilökohtainen mielipide” eikä se siis ole kirkon virallinen anteeksiopyyntö.

Sosiaalisesta kilpajuoksusta

Eipä löytynyt internetistä termiä 'sosiaalinen kilpajuoksu' sellaisenaan. Ei yhtään osumaa, joten netin hakukoneiden kautta ei saa kaikkea tietoa - tämä tuli todistettua. Minä kyllä muistan varmasti, kuinka termiä käytettiin julkisuudessa 1960- ja -70-lukujen vaihteen tienoilla. Sillä tarkoitettiin suunnilleen sitä, että piti olla paremmin kuin naapurilla. Hiukan ivallisesti piti olla asunto, auto, kesämökki ja vene. Erityisesti auton piti olla hienompi kuin naapurilla. Vähintään käsin itse kiillotettuna.

Ennen kaikkea piti näyttää, että on menestynyt ja meni hyvin. 1960-luvulla Suomessa voimitui maaltamuutto ja kaupungistuminen, kauppalaita syntyi ennen kaupunkia. Sähkö, vesijohdot ja viemärit olivat hiljalleen kaikkien saatavilla. Lankapuhelin ja televisiokin alkoi olla joka huushollissa. Kestokulutushyödykkeitä kuten pesukoneita, jääkaappeja, jopa pakastimia hankittiin osamaksulla. Vuokralla asuminen vähentyi, kun asuntovelkaakin sai pankeista. Naiset pääsivät enenevästi työelämään, joten perheiden tulot kasvoivat, ja varsinkin kun lapsiluku väheni niin velkoihin ja kulutukseen oli varaa. Ja toki taloudellisen aseman kohoamisen tuli näkyä. Se oli vähän niin kuin köyhän känni, että se menee hukkaan, jos kukaan ei sitä kuule.

Vuonna 1960 voimaan tullut vuosilomalaki mahdollisti 3-4 viikon vuosiloman. Viisipäiväinen työviikko alkoi asteittain 1965. Vuodesta 1973 on ollut yli vuoden työsuhteissa minimissään palkallinen viiden viikon loma. Vapaa-aika vasta mahdollisti työn saavutuksista nauttimisen. Lomareissuilla päästiin myös näyttämään suvulle perheen menestystä. Lomalta palattua taas oli kerrottavaa työkave-

reille, tutuille, naapureille ja ystäville. Ja vertaillen sitä aina panna paremmaksi.

Kaikki eivät elintasokilpailussa pärjänneet Suomessa. Pientilalliset ja maaseudun nuoret muuttivat Ruotsiin, josta sitten kävivät Volvoillaan ja Saabeillaan lomilla Suomessa. Ruotsiin meni 300 000 siirtolaista kymmenen vuoden aikana. Vastaava maastamuutto oli tapahtunut vain vuosina 1900-23, kun 259 000 suomalaista meni Pohjois-Amerikkaan. Nälkä ja toimeentulo ovat liikkeellepanevia voimia. Kaikki eivät sosiaalisessa kilpajuoksussa pärjää.

Mutta 60-luvulla talouskasvu oli kehitystä ja edistystä. Tulevaisuuteen oli uskoa ja keskiluokkaistuminen sekä korkeampi elintaso mahdollista. Koulukartastossa verrattiin valtioita autoa/tuhat asukasta, kun nykyään puhutaan bruttokansantuotteesta per capita. Mittarit olivat kuvaavia tuolloin.

Vuosikymmenen lopulla silloinen pullamössösukupolvi, joka oli syntynyt sotaa kokematta, alkoi kapinoida. Tiedotusvälineet, televisio etupäässä, toi maapallon kuvina eteemme. Erityisesti Vietnamin sota, nälänhätä, taudit, saastuminen, luku- ja kirjotustaidottomuus sekä köyhyys kolmannessa maailmassa herättelivät suomalaisiakin maapalloistumiseen. Suomi menestyi hyvin kansakuntien välisessä kilpajuoksussa ja joillakin sen jäsenillä oli mahdollisuus katsella koko maapalloa kokonaisuutena. Tuolloin vasta oli mahdollista ja uskallusta kyseenalaistaa sosiaalinen kilpajuoksu välttämättömyytensä.

Mitä neljäskymmenessä vuodessa on tapahtunut. Nyt sosiaalisessa kilpajuoksussa ovat väkirikkauden Kiinan, Intian, Indonesian, Brasilian, Pakistanin, Bangladeshin, Nigerian ja Meksikon kansat. Yhdysvaltain, Venäjän ja Japanin kilpajuok-

sut erikseen. Edellä mainituissa maissa kaikissa asuu yli 100 miljoonaa ihmistä. Euroopan Unionin alueella asukkaita on viitisen sataa miljoonaa. Kaikissa maissa elintasokilpailu jatkuu, joissakin kuten meillä 40 vuotta sitten.

Presidentti Koivisto aikanaan kyseli, miksi puhutaan huono-osaisesta kymmenesosasta, miksei puhuta enemmistöstä, jolla menee hyvin. Nyt pääministerimme on vähän samaan tapaan tokaissut, että miksi korostaa kolmanneksen ongelmia kun kahdella kolmanneksella menee hyvin. Kun tiedämme, että meidän nykyelintasomme ylläpitoon tarvittaisiin viisi maapalloa, niin katse suuntautuu tietenkin miljardeihin, jotka ovat muualla. Mutta samalla maapallolla. Uutisten mukaan juuri tänään (23.9.) maapallolla on kulutettu loppuun luonnon tänä vuonna tuottamat luonnonvarat ja loppuvuosi menee velaksi. Hiilidioksidipäästöt olemme saaneet vuodesta 1961 seitsenkertaiseksi. Kehittyneiden maiden sosiaalisessa kilpajuoksussa olemme onnistuneet hyvin pumpaamaan maapallomme luonnonvaroja. Kun kilpajuoksumme on sataa metriä ja sisäradoilla kuuttakymmentä, niin muulle maapallolle täytyy saada estejuoksua tai koko kilparata on pian veden peitossa. Mutta millä perustella ja millä keinoin estää väkirikkauden maiden kulutustason nostaminen? Suhdelukuina on hyvä muistaa, että yksi suomalaisen kulutusyksikkö on 260 kiinalaista. Esimerkiksi Kiinassa tulisi olla yli 500 miljoonaa henkilöautoa eli yhtä paljon kuin kolme vuotta sitten oli koko maapallolla, jos kiinalaiset saavuttaisivat suomalaiset omien autojen omistuksessa.

Tuskinpa Koiviston-Vanhasen opit keskustelun rajoittamisesta huono-osaisista globaalisesti mitään merkitsevät. Heikolta näyttää muutenkin kulutuk-

sen rajoittaminen, sillä kaikki talousoppi perustuu edelleen kasvuun, jakovaraan. Oikeudenmukainen ja kohtuullinen tasaaminen toki olisi mahdollista, mutta kovin vaikeaa, kun kukaan ei luovu pakottamatta osuudestaan. Niin kuin ulkoa tulevat ihmiseen uudet tarpeettomat tarpeet, niin on laumassa hyväksyttynä oleminen ja syrjäyttämistä pelkäävän itsetuntoaan menettämättä vaikeaa päästä sosiaalisen kilpajuoksun oravanpyörästä ulos katsomoon.

Katsomoon tahtomattaan voi kyllä moni vielä joutua Suomessakin. Finanssialan keskusliiton luvut kotitalouksien velkaantumistasteen noususta 107.5 prosenttiin tuloista on huima. Säästäminen suhteessa kulutukseen on 3,5 % miinuksella. Ennen 90-luvun lamaa, siis omaisuuksien uusjakoa, luvut olivat velat 84% ja säästäminen 1,4 % plussalla. Minusta Huittisten miehen menoa, sanovat optimistit mitä tahansa.

TEUVONNEUVO

Jos elämä on todella sosiaalista kilpajuoksua, tai siitä voi sellaisen mielikuvan luoda, niin voisi ainakin hidaa. Voi toki suosiolla liittyä toiseenkin laumaan, jossa kuluttaminen ja taloudellisen varallisuuden näyttelemine ei ole kilpailun asia. Itsetuntoa voi kohottaa tai ylläpitää ei-materiaalisillakin asioilla. Vaikka ihmissuhteita luomalla ja ylläpitämällä. Lukemalla kirjaston kirjoja, ihmettelemällä tiedettä ja taidetta. Kuluttamalla kengän pohjia luonnossa. Suosimalla hitautta ja antamalla käden töille aikaa. Välillä pysähtymällä ja olemalla jouten. Jospa elämä olisikin maraton hyvässä seurassa eikä yksinjuoksua radalla sekundaattorin tikittäessä.

teutori

Eroakirkosta.fi

Heikki Orsila

EROAKIRKOSTA.FI -PALSTA ALKAA

Hei vaan ja hyvää alkusyksyä kaikille! Nimeni on Heikki Orsila. Toimin Eroakirkosta.fi -palvelun tiedottajana Petri Karisman ja Kaj Torrkullan kanssa. Tämän palstan tarkoituksena on kertoa kaikesta mikä liittyy palveluun ja sen sivuilmiöihin. Raportoin erotilastoja, kerron tapahtumista ja teen ennusteita. Ensimmäinen palstani keskittyy palvelun takana olevan joukon toimintatapoihin.

Eroakirkosta.fi on ollut alusta asti Tampereen vapaa-ajattelijoiden hallinnoima projekti, ja se on sitä edelleen. Palvelulla on nimetyt tiedottajat, jotka saavat puhua sen puolesta. Sopiville henkilöille myönnetään tarpeen vaatiessa lupa edustaa palveluamme. Otimme ohjenuoraksi, että Tampereen vapaa-ajattelijat ry:n hallitus, joka omistaa verkotunnuksen, ei puutu operatiiviseen toimintaan. Projektin päätökset tehdään periaatteella "se päättää joka tekee".

Päätöksiä ja asioita tehdään spontaanisti ilman rakenteellista hallintoa. Tarkoituksena on soveltaa menestyvien vapaaehtois pohjaisten internet-yhteisöjen toimintatapoja. Toimintakulttuurimme on ollut alusta asti tiedostuspainotteinen ja sitä ajetaan löyhästi kytketyn, maantieteellisesti hajautetun internet-yhteisön avulla. Puhelin, sähköposti ja IRC-verkot ovat jatkuvassa käytössä. Eroakirkosta.fi:n toimintaa voisi kärjistetysti luonnehtia hallituksi kaaokseksi.

Tapaamme säännöllisesti Tampereen yhdistyksen tiloissa ja kerran kuussa pidämme olut-illan. Sekä yhdistyksen että palvelun asioita käsitellään sekaisin jokaisessa tilaisuudessa. Asioista ei tehdä esityslistoja etukäteen, vaan kun asia nousee esille, siitä keskustellaan saman tien. Olu-tiltojen vaikutus yhteisymmärrykseen, suunnitteluun, ja jopa käytössä oleviin resursseihin on ollut merkittävä. Olu-illat ovat myös houkuttelleet vapaa-ajattelijoiden ulkopuolisia henkilöitä paikalle, mikä on osoittautunut hyödylliseksi konkreettisella tavalla. Tamperelaiset tuntevat toisensa myös vapaa-ajalla, mutta kaikkia toimijoita emme ole koskaan edes tavanneet. Jäsenyys vapaa-

ajattelijoiden ei ole oleellinen seikka toiminnassamme. Otamme kiinnostuneet ja kieltoa vaikuttavat henkilöt mukaan. Kynnys pidetään matalalla, jotta kuka tahansa voi osoittaa kyvykkyytensä. Tällä motivoidaan ihmisiä osallistumaan ja ideoimaan.

Lopuksi mainittakoon, että vuosi 2008 on ollut todella vilkasta aikaa palvelulle sekä eroamisen että median suhteen. Vuoden 2008 ensimmäisen kahdeksan kuukauden aikana palvelun kautta erosi 23 166 kirkon jäsentä, viime vuonna vastaava luku oli 16 305 henkilöä. Kirkosta eroaminen on siis kasvanut yli 40% viime vuoteen verrattuna. Olemme arvioineet että lähes 90% kaikista eroista tehdään palvelumme kautta. 40 000 eroajan määrä ylitetään tänä vuonna varmasti. Mikäli eroaminen on viime vuoden loppuun verrattuna 10% suurempaa, eroaa kirkosta 44 000 henkilöä, eli prosentti kirkon jäsenistä!

Kirjoittaja on Eroakirkosta.fi:n tiedottaja.

DARWIN-SYMPOSIUM

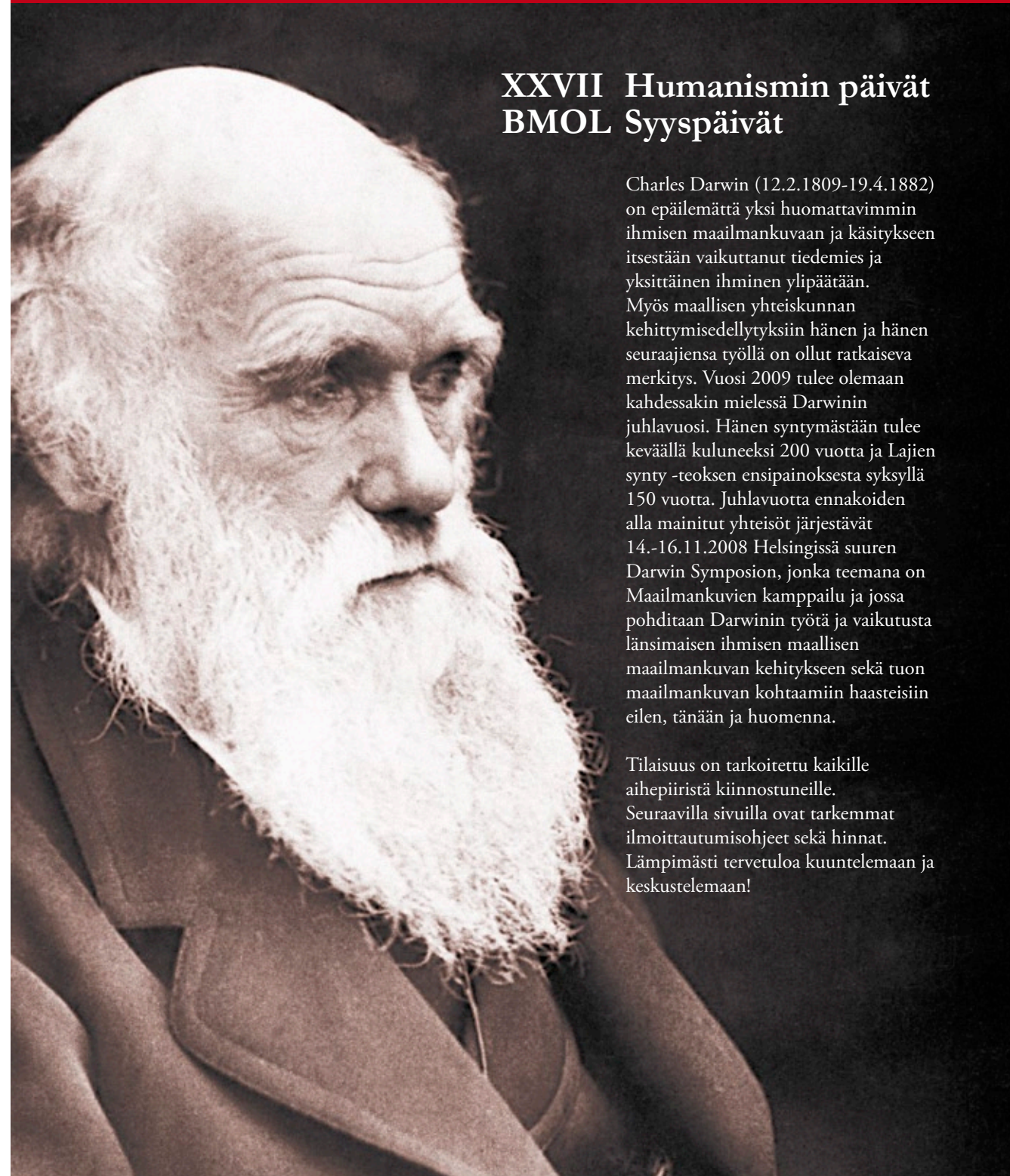
14.-16.11.2008

MAAILMANKUVIEN KAMPPAILU

XXVII Humanismin päivät BMOL Syyspäivät

Charles Darwin (12.2.1809-19.4.1882) on epäilemättä yksi huomattavimmista ihmisen maailmankuvaan ja käsitykseen itsestään vaikuttanut tiedemies ja yksittäinen ihminen ylipäätään. Myös maallisen yhteiskunnan kehittymisedellytyksiin hänen ja hänen seuraajiensa työllä on ollut ratkaiseva merkitys. Vuosi 2009 tulee olemaan kahdessakin mielessä Darwinin juhlavuosi. Hänen syntymästään tulee keuhällä kuluneeksi 200 vuotta ja Lajien synty -teoksen ensipainoksesta syysyllä 150 vuotta. Juhlavuotta ennakoiden alla mainitut yhteisöt järjestävät 14.-16.11.2008 Helsingissä suuren Darwin Symposiumin, jonka teemana on Maailmankuvien kamppailu ja jossa pohditaan Darwinin työtä ja vaikutusta länsimaisen ihmisen maallisen maailmankuvan kehitykseen sekä tuon maailmankuvan kohtaamiin haasteisiin eilen, tänään ja huomenna.

Tilaisuus on tarkoitettu kaikille aihepiiristä kiinnostuneille. Seuraavilla sivuilla ovat tarkemmat ilmoittautumisohjeet sekä hinnat. Lämpimästi tervetuloa kuuntelemaan ja keskustelemaan!

DARWIN-SYMPOSI

14.–16.11.2008

MAAILMANKUVIEN KAMPPAILU

BIOLOGIAN JA MAANTIETEEN OPETTAJIEN LIITTO BMOL RY.
DARWIN-SEURA RY
FILOSOFIAN JA ELÄMÄNKATSOMUSTIEDON OPETTAJAT (FETO) RY.
PROMETHEUS-LEIRIN TUKI (PROTU) RY.
SKEPSIS RY.
SUOMEN HUMANISTILIITTO RY.
SUOMEN MENSA RY.
VAPAA-AJATTELIJAIN LIITTO (VAL) RY.

Paikka: Helsingin normaalilyseo (Norssi), Ratakatu 6, Helsinki

Ilmoittautuminen:

Osallistujat ilmoittautuvat symposioon maksamalla osallistumismaksut (sis. ohjelman ja ohjelmassa mainitut kahvit) ja haluamansa lounaat 3.11. mennessä Vapaa-ajattelijain liito ry:n tilille Sampo 800014-85180. Huom! Muista merkitä tiedonantoja –kohtaan nimesi sekä osoitteesi ja tarkasti, mistä maksat! Lisätietoja: Paula Vasama, sähköposti: paula.vasama@vapaa-ajattelijat.fi, puh. (0440) 715 601.

Maksut:

Osallistumismaksu ovelta pe 30 €, la 40 €, su 20 €, kaikki päivät 90 €.

HUOM! 3.11. mennessä ilmoittautuneille 50 % alennus hintoihin: pe 15 €, la 20 €, su 10 €, kaikki päivät 45 €.

la lounas: broilerikiusaus, vihersalaatti, leipä ja levite, maito, piimä tai vesi 9,00 €

su lounas: kalakeitto, leipä ja levite, tuorepala tai salaatti, maito, piimä tai vesi 8,90 €

Mahdollisista erikoisruokavaloista voi ilmoittaa ilmoittautumisen yhteydessä. HUOM. Paikan päältä ei voi enää ostaa ruokalippuja.

Edita Oy järjestää osallistujille illanvieron perjantaina 14.11. ja Kustannusosakeyhtiö Otava la 15.11. (ks.

alla). Illanvietet ovat maksuttomia tilaisuuteen osallistuville, mutta sinne mahtuu vain rajoitettu määrä vieraita.

Illanviettoihin pitää ilmoittautua erikseen BMOL:n toimistoon os. sihteeri@bmol.fi tai puh. (09) 4777 4611

viimeistään 7.11. mennessä tai niin kauan kuin paikkoja riittää. Ilmoittautuneet saavat kokouspaikalla pääsyliput ko. tilaisuuksiin.

PERJANTAI 14.11.

12.00	Ilmoittautuminen
13.00	Symposion avaus, Suomen Humanistiliiton pj. opetusneuvos Pekka Elo
13.05	Tervehdyssanat, järjestäjätahojen edustajat

Pj. Ukri Pulliainen, FETO

13.20	Kasvattaako koulu huuhaa-kriittisyyteen?, filosofian ja elämänkatsomustiedon opettaja Arno Kotro
14.00	Tieteellisen maailmankuvan opetus koulussa, lehtori Juha-Pekka Lehtonen, Olarin koulu
14.30	Luonnontieteellisen maailmankuvan opetuksen haasteet, lehtori Mervi Skyttä, Matinkylän koulu
15.00	Tähtitiedettä kouluihin, FM Hannakaisa Lindqvist, Ursula
15.30	Keskustelu
15.45	Kahvitauko ja näyttelyyn tutustumista

Pj. Pekka Elo, Suomen humanistiliitto

16.15	Sekulaarin yhteiskunnan tulevaisuus, dosentti, kansanedustaja Erkki Tuomioja
16.50	Manipulointi maailmankuvaa muokkaamassa, vastaava ylilääkäri Hannu Lauerma, Psykiatrinen vankisairaala
17.30	Keskustelu
18.00	Päivän päätös
19.00	Iltaohjelma; Editat Oy, siirtyminen omaan tahtiin, ennakoilmoittautuminen pakollinen (ks. yllä)

LAUANTAI 15.11.

Pj. Jukka Talvitie, BMOL

10.00	Tieteellinen maailmankuva länsimaisen elämänmuodon perustana, kansleri Ilkka Niiniluoto, Helsingin yliopisto
10.45	Maailma ja sen selitys, prof. Esko Valtaoja, Turun yliopisto
11.30	Fossilien ja elämän historia - mitä pitäisi selittää? prof. Mikael Fortelius, Helsingin yliopisto
12.15	Keskustelu
12.30	Lounastauko ja näyttelyyn tutustumista, mahdollisuus myös osallistua Mensan järjestämään älykkyystestiin erikoishinnalla 20 € (normaalisti 30 €), ilmoittautuminen Mensan osastolla

Pj. Osmo Tammisalo, Darwin-seura

14.00	Huomionosoitukset, pj. Pekka Elo, Suomen humanistiliitto, ja pj. Jukka Talvitie, BMOL
14.15	Mitä Darwin sanoi ihmisestä, prof. emer. Antto Leikola
14.45	Kommentti, FT Jussi Pikkusaari, Suomen Humanistiliitto
15.00	Darwin tänään, FT Virpi Kauko, Darwin-seura
15.30	Kahvitauko ja näyttelyyn tutustumista

Pj. Lasse Henritius, Mensa

16.00	Älykkyyden evoluutio eläinmaailmassa, ekologian ja evoluutiobiologian professori Hanna Kokko, Helsingin yliopisto
16.30	Älykkyys ja aatteet, FT Markus Jokela
17.00	Älykkyyden genetiikka, dos. Karri Silventoinen, Helsingin yliopisto
17.30	Keskustelu
17.45	Päivän päätös
18.00	Yhteistyötahojen omaa ohjelmaa, vuosikoukous ym., tarvittaessa mahdollisuus myös osallistua Mensan järjestämään älykkyystestiin erikoishinnalla 20 €, ilmoittautuminen Mensan osastolla
19.30	Iltaohjelma; Otava Oy, Uudenmaankatu 10, siirtyminen omaan tahtiin, ennakoilmoittautuminen pakollinen (ks. yllä)

SUNNUNTAI 16.11.

Pj. Jussi K. Niemelä, VAL

10.00	Onko kosmoksessa tilaa Jumalalle? Prof. Kari Enqvist, Helsingin yliopisto
10.45	Uskonnollinen ja uskonnoton moraali, FL Robert Brothertus
11.30	Risti, miekka ja kukkaro, vararehtori emer. Ilpo V. Salmi
12.15	Keskustelu
12.30	Lounastauko ja näyttelyyn tutustumista, mahdollisuus myös osallistua Mensan järjestämään älykkyystestiin erikoishinnalla 20 €, ilmoittautuminen Mensan osastolla

Chairman Jussi Tuovinen, Humanist Union of Finland

14.00	Promoting Scientific Temper in India, Ph.M. Sanal Edamaruku, Founder-President of Rationalist International and President of the Indian Rationalist Association
14.45	Comments, Jussi K. Niemelä, Chief Editor of the Humanisti Magazine and Chairman of the Freethinkers Union of Finland
15.15	Discussion
15.30	Closing of the Symposium

LIITTOHALLITUS TIEDOTTA

Kesäkuussa valittu uusi liittohallitus on kokoontunut kaksi kertaa. Tässä poimintoja sen päätöksistä. Tarkempia tietoja saat ottamalla yhteyttä toimistoon tai asianomaiseen.

HENKILÖVALINTOJA HALLITUKSEN SISÄISESSÄ TYÖNJAOSSA

Varapuheenjohtaja: Aki Räisänen.

Työvaliokunta: Jussi K Niemelä, Aki Räisänen ja Eino Huotari, sihteerinä Paula Vasama.

Talousvaliokunta: Paula Vasama, Erkki Hohenthal, Tauno Lehtonen, Aki Räisänen, Timo Mykrä, Antti Väri ja Jussi K Niemelä.

Liiton taloudenhoitaja: Paula Vasama.

Liiton nimenkirjoittajat: asemansa perusteella puheenjohtaja Jussi K. Niemelä, varapuheenjohtaja Aki Räisänen ja pääsihteeri Eino Huotari sekä muuna nimenkirjoittajana taloudenhoitaja Paula Vasama.

Vapaa Ajatteli -lehti:

* Päätoimittaja: Marketta Ollikainen ja lain sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä (13.6.2003/460) 2. luvun 4 § mukainen vastaava päätoimittaja Jussi K Niemelä. Marketta Ollikaisen sanottua irti tehtävästään syyskuussa päätoimittajana toimii Jussi K. Niemelä.

* Toimitusneuvosto: Jaakko Wallenius, Teuvo Pykönen, Paula Vasama ja Tapani Hietaniemi.

Liiton työntekijöiden esimies: Jussi K Niemelä, varamiehenä Eino Huotari.

Kustannusyhtiö Vapaa-ajatus Oy ab: liiton edustaja yhtiökokouksessa Jussi K Niemelä.

Uskonnonvapaus.fi -sivuston webmasteri: Jori Mäntysalo.

Liiton webmasteri: Marko Koivuniemi, varamiehenä Robert Brotherus.

Liiton sähköpostikeskustelulista: Liittohallitus toteaa, että tämänhetkiset kaksi moderoijaa keskustelulistalla riittävät. Moderoijien tehtävänä on huolehtia, että keskustelut listalla ovat asiallisia. Tarvittaessa asiattomat kommentit ja kommentoijat poistetaan.

KOULULAISTEN AAMU JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Esa Iivonen Mannerheimin lastensuojeluliitosta selvittää opetusministerin pyynnöstä aamu ja iltapäivätoimintaa. Osa toiminnasta on kirkon järjestämää. Asiaa koskevan selvitysryhmän vetäjäksi valittiin Eino Huotari ja muiksi jäseniksi Marko Lakkala, Aki Räisänen, Olavi Korhonen ja Paula Vasama.

TIEDOTTAMINEN LIITON NIMISSÄ SEKÄ JULKISUUTEEN ETTÄ JÄSENYHDISTYKSILLE

Pääsääntöisenä tiedottajana toimii toimisto. Se ohjaa kyselyt tarvittaessa alan asiantuntijoille. Lisäksi tiedottamisesta vastaa työvaliokunta.

Liittohallituksen kokousten päätöksistä tiivistelmän lehteä varten tekee pääsihteeri. Hän laatii myös yhteistyössä työvaliokunnan kanssa jäsentiedotteet. Ne toimitetaan jäsenyhdistyksille sähköisesti tai kirjallisina yhdistysten toivomusten mukaan.

TOIMINNANJOHTAJAN TOIMENKUVA

Viime liittokokouskaudella keskusteltiin useaan otteeseen toiminnanjohtajan toimenkuvasta. Käydyn keskustelun pohjalta päätettiin, että työvaliokunta ja toiminnanjohtaja valmistelevat yhdessä selvityksen talouden ja toimiston hoidosta hallitukselle.

LAUSUNTO HALLINTOVALIOKUNNALLE: 16VUOTIAILLE EROAMISOIKEUS

Kirkolliskokouksen esityksestä on jätetty hallituksen esitys 77/2008, jossa esitetään seurakuntavaalien ikäraja laskettavaksi 16 vuoteen. Merkittiin tiedoksi, että liitto on jättänyt hallintovaliokunnalle lausunnon, jossa toivotaan myös kirkosta eroamisen ikäraja laskettavaksi.

ERITYIS JA SAIRAALAKOULUT

Jori Mäntysalon tiedonannon mukaan opetusministeriö on asettanut selvitysmiehen arvioimaan kuntien erityiskoulujen sekä sairaalaopetuksen asemaa, tehtäviä ja rahoitusta. Liiton virallisen kannan mukaan vastustamme kaikille yhteistä uskontotiedon opetusta.

Tällainen opetus on kuitenkin kaikessa hiljaisuudessa hyväksytty EU kouluun. On mahdollista, että myös muihin kouluihin yritetään tätä kautta vaivihkaa ujuttaa uskontotietoa. Työ alkaa 1.9.2008 ja selvityksen on määrä olla valmis 30.5.2009 mennessä.

Päätettiin, että pääsihteeri valmistelee kriittisen kannanoton opetussuunnitelmaan.

PÄIVÄHOITOJUTTU NURMON KUNNASSA

Nurmon kunnasta eräs isä otti yhteyttä liittoon, koska haluaa ruokarukouksen pois päiväkodista. Isä antoi liitolle luvan hoitaa asiaa kanteluun yms. keinoin. Jori Mäntysalo on kirjoittanut kunnan toimialan johtajalle, jonka mukaan lapsi voidaan poistaa huoneesta rukouksen ajaksi. Opetushallituksen virkamies on isän mukaan puhelimesta todennut, ettei ruokarukous kuulu uskontokasvatukseen. Mäntysalo on pyytänyt kommenttia sähköpostilla, vastauksen mukaan asia on valmistelussa.

Mahdollisesti opetushallitus antaa laajemmankin ohjeen aiheesta. Ilkka-lehti julkaisi asiasta jutun 24.8. Kyseinen isä toimii aktiivisesti ja yhteistyössä liiton kanssa, mutta ei halua nimeään julkisuuteen.

Tästä yksittäistapauksesta riippumatta mm. Helsingin Sanomat on julkaissut päiväkotien uskontokasvatus-ta kritisoivan jutun. Jos opetushallitus muuttaa ohjeitaan, päädyttäneen valtakunnallisesti julkisuuteen.

Sähköpostitse on jo päätetty, että Mäntysalo voi käyttää liiton nimeä kyselyissä, joita lähettää virkamiehille. Liittohallitus valtuutti Jori Mäntysalon laatimaan liiton nimissä kantelukirjoitus joko lääninhallitukselle, eduskunnan oikeusasiamiehelle tai oikeuskanslerille, sekä muutenkin kirjelmöimään asiaan liittyvien viranomaisten kanssa.

YHDENVERTAISUUSLAKIA UUDISTAVAN TOIMIKUNNAN KANSALAIJÄRJESTÖJAOSTON TOIMINTAAN OSALLISTUMINEN

Eino Huotari on valittu kyseiseen jaostoon ja se on aloittanut toimintansa. Pääsihteeri raportoi kokouksessa toiminnasta. Hallitus on tyytyväinen pääsihteerin selonteeseen.

PERIAATEPÄÄTÖS NETTIKESKUSTELUPALSTAN

([HTTP://WWW.VAPAAAJATTELIJAT.FI/KESKUSTELU](http://www.vapaaajattelijat.fi/keskustelu)) YLLÄPITÄMISESTÄ

Liittohallitus päätti, että kohotetaan keskustelupalstan profilia ja tiukennetaan moderointia. Kari Pasanen nimitettiin toiseksi moderaattoriksi. Moderaattorit keskenään päättävät moderointilinjasta.

Per aspera ad astra

Kuvat ja teksti:
Paula Vasama

Puolen vuoden valmistelut Helsingin Kaisaniemen koulun ala-asteella Tähtikerhon aloittamiseksi on vihdoinkin saatu päätökseen ja kerho aloitettiin 16 iloisen ja innokkaan oppilaan voimin 9. syyskuuta. Asian tiimoilta käytiin monet keskustelut koulun rehtorin kanssa ja vanhempainyhdistyksen hallituksessa, jonka varapuheenjohtajana tällä hetkellä toimin.

Koska lasten iltapäiväkerhot ovat yhdistyksen harteilla, päätin kantaa korteni kekoon ja ehdotin keväällä uutena vaihtoehtona Tähtikerhon järjestämistä yhteistyössä URSA:n kanssa. URSA:han on jo pitkään organisoinut jäsentensä lapsille ilmaiseksi Tähtikerhoja, joissa tähtitieteen opiskelijat kertovat alansa saloja 4-vuotiaista aikuisiin asti.

Koska oma ainokaiseni oli erittäin innokkaana käynyt jo vuoden URSA:n kerhossa, olin vakuutunut, että kerho olisi raikas lisä kerhotoimintaan. Toistaiseksi kerhoissa on keskitytty kätten taitoihin ja jalkapalloon.

Enpä osannut kuvitellaakaan, että niin jännittävä ja mielenkiintoinen aihepiiri kuin tähtitiede olikin kuuma peruna muutamille, jopa opettajille, joiden käsissä lastemme tulevaisuus pitkälti on. Vielä kerhon alkamisen jälkeenkin minua pommitettiin sähköposteilla, jotta kerho saataisiin lopetettua lyhyeen jos jonkinmoisin verukkein.

Ihmisten ennakkoluuloilla ja tietämättömyydellä ratsastettiin sumeilematta väittämällä, että nyt ollaan tuomassa ateismia ja kommunismia kouluun. URSA:kin sai osansa haukuista, jotka tietysti olivat perättömiä. Lopulta tieto joidenkin vanhempainyhdistyksen jäsenten kyseenalaisista menettelytavoista saavutti jopa lääninhallituksen virkailijan korvat ja koko kerhoavustusten saaminen yhdistykselle oli vaakalaudalla.

USKONTA VAI TÄHTITIEDETTÄ?

Yllätykseni Tähtikerholle annettiin käyttöön koulussa toimivan vararehtorin luokahuone. Mainittu henkilö toimittaa muualla myös orto-

doksipapin virkaa. Erityisesti kyseinen järjestely ihmetyttää minua siksi, että vararehtori oli todistajien läsnä ollessa tokaissut, että tässä koulussa ei tulla koskaan missään tapauksessa opettamaan tähtitiedettä. Keinot eivät ole näköjään muuttuneet 1500-1600 -luvulta, jolloin pappisvalta esti Galileo Galileita ja Giordano Brunoa levittämästä tietoa astronomiaan liittyvistä löydöistään.

Luokahuoneen seinälle vararehtori oli jopa ripustanut kaksi isohkoa, kirkasvärisyydellään huomiot herättävää ikonin kuvaa liitutaulun molemmin puolin. Koska pidin tätä menettelyä hyvän tavan vastaisena, ottaen huomioon, että monet Tähtikerholaiset ovat kirkkoon kuulumattomia ja suuri osa koulun oppilaista uskonnottomia ylipäänsä, valitin asiasta rehtorille. Hän lupasi huomauttaa ikoneista vararehtorille ja nähtäväksi jää, katoavatko kuvat luokan seinältä. Kyseiselle opettajalle

on jo toistamiseen jouduttu huomauttamaan, että opettajan ja papin roolit eivät saa mennä koulun alueella sekaisin. Vararehtori on näet aiemmin käyskennellyt koulun käytävillä ortodoksipapin kaavussa, suurikokoinen risti kaulassaan.

Minulla on ollut alusta lähtien kunnianhimoisemmat tavoitteet lapsille opetettavaan astronomiaan liittyen. YK on nimittäin julistanut kansainväliseksi tähtitieteen vuodeksi ensi vuoden 2009, jolloin koulumme myös täyttää 85-vuotta. Tarkoitus on saada sisällytettyä astronomia valinnaisena aineena opetussuunnitelmaan Teema -linjalaisille, muuten musiikkiin ja tanssiin erikoistuneessa Kaisaniemen koulussa. Tämä tasapainottaisi tieteen ja taiteiden suhdetta 3.-6. luokkalaisten kohdalla ja lisäisi Teema -linjalaisten arvostusta. Nämä oppilaat ovat tällä hetkellä koulussa vähemmän arvostetussa asemassa.

TÄHTITIEDE – TIE RATIONAALISEEN MAAILMANKUVAAN

Myös nykyisissä opetussuunnitelmissa astronomia on sekavasti jaettu eri aineiden kesken, eikä minimaalinen opetus anna lainkaan selkeää kokonaiskuvaa kosmoksesta.

Astronomian opettaminen loisi terveemmän pohjan rationaaliselle ajattelulle, antaisi siihen työ-

kaluja ja lisäisi siten ihmisen suhteellisuudentajua. Myönteellisen, asialle vihreää valoa näyttäneen rehtorin avulla saamme todennäköisesti vähintään lisäyksi astronomian osuutta opetussuunnitelmassa, jota ollaan juuri laatimassa ensi vuodelle. Jos uutta oppiainetta ei saada vielä ensi vuonna rullaamaan, on se agendalla seuraavana vuonna.

Haastatellessani viime viikolla Tähtikerholaisia olivat vastaukset silmiinpistävän innokkaita. Kaikki haastateltavat Agnes, Yuan, Eelis, Ilona, Lotta ja Alexander suosittelisivat kerhoa kavereille. Kerhoa pidettiin jännittävänä ja aivan erilaisena kuin koulun viralliset oppitunnit. Lasten mielestä on kivaa oppia uusia asioita.

Mikä onkaan innoittavampaa ja motivoivampaa kuin lasten vilpitön tiedonhalu ja oppimisesta syntyvä riemu ahaa-elämyksineen! Kuunneltuani tovin Tähtikerholaisten uteliaita ja innostuneita lisäkysymyksiä tähtikuvioista, asteroideista, komeetoista ja räjähtävistä tähdistä, unohdin kaikki organisointiin liittyneet vaikeudet.

Nyt onkin hyvä todeta Galileo Galilein sanoja mukaillen: Tähtikerho pyörii sittenkin!

Kirjoittaja on Vapaa-ajattelijain liiton toiminnanjohtaja.

Robert Brotherus

Ei me olla (edelleenkään) APINOITA

Kreationisteihin on vaikeaa löytää sopivaa suhtautumistapaa. Pitäisikö kosmologian, geologian ja biologian asiantuntijoiden käydä kerta toisensa jälkeen taisteluun väittelynhaluisten kreationistien kanssa, vaikka nämä saapuvat "neuvottelupöytään" aina samojen useasti kumottujen argumenttien kera? Vai pitäisikö jättää kreationistit omaan arvoonsa ja keskittyä tieteen tekoon tiedeyhteisössä? Edellisessä tapauksessa on vaarana, että jo väittelyn olemassaolo antaa kreationismille uskottavuutta jota se ei ansaitse. Jälkimmäinen taas voidaan tulkita niin, että evoluutiotiede ei kestä kritiikkiä.

Yhdysvalloissa kreationismi on nostanut menneenä kesänä rumaa päätään elokuvateattereissa esitettävän pitkän dokumenttielokuvan muodossa. *"Expelled – no intelligence allowed"* (Karkoitettu – älyä ei sallita) -elokuva maalaa tieteen dogmaattisena ajattelun diktatuurina, jossa naurettavan älytön evoluutioteoria on nostettu pyhäksi dogmiksi ja fiksua toisinaajattelijoina vainotaan kovin ottein. Elokuvassa lakimies-poliitikko-näyttelijä-koomikko **Ben Stein** yhdistää darwinismin muun muassa juutalaisten kansanmurhaan, kommunismiin ja syntyvyyden säännöstelyyn (jälkimmäinenkin ilmeisesti paha asia).

Jo otsikolla on harhaanjohtava kaksinaismerkitys: se antaa ymmärtää, että luokkahuoneessa ei sallittaisi *oppilaiden* älykäästä ajattelua, vaikka kreationismin pitäminen poissa sekulaarista kouluopetuksesta liittyy uskonnolliseen käsitykseen älykkäästä *jumalasta* maailman luoja. "Älykkään suunnittelijan" oppiahan syntyi vuonna 1987 Yhdysvaltain korkeimman oikeuden päätettyä, että kreationismin opetus julkisissa kouluissa loukkaa perustuslakiin kirjattua valtion ja uskonnon eroa. Kreationismille piti keksiä uusi nimi, jotta sen vyörytystä kouluihin voitaisiin jatkaa.

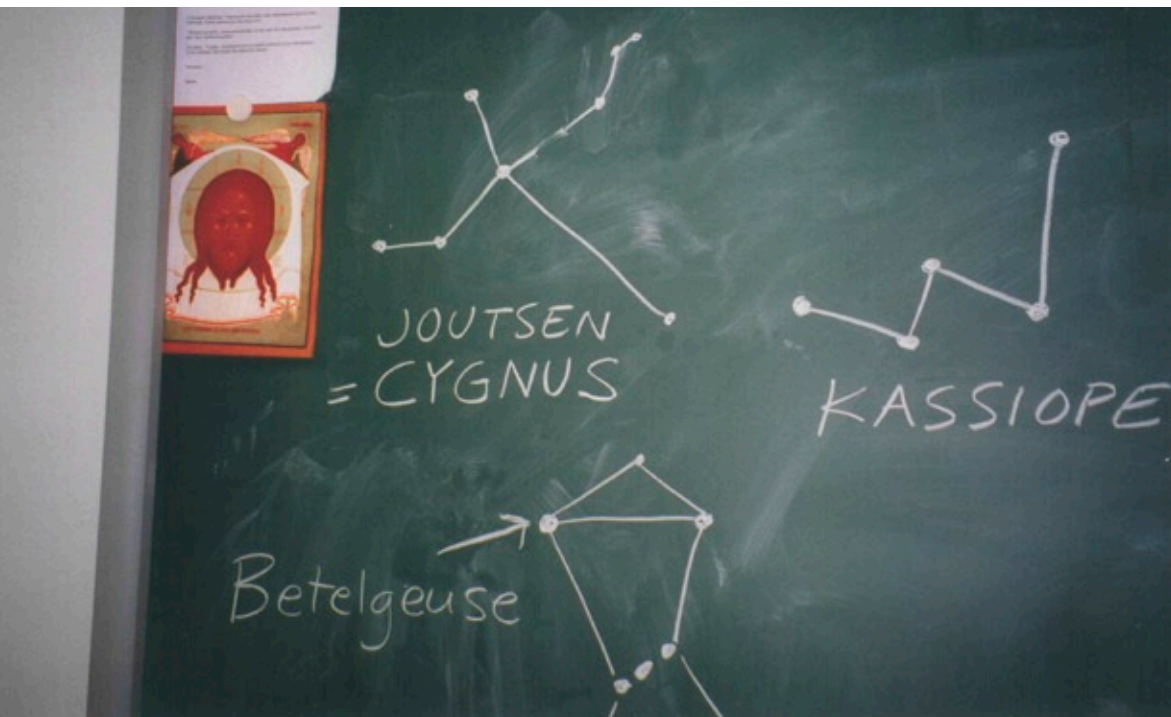
Elokuva on saanut arvostetuilta kriitikoilta murskaavaa kritiikkiä. Muun muassa New York Times

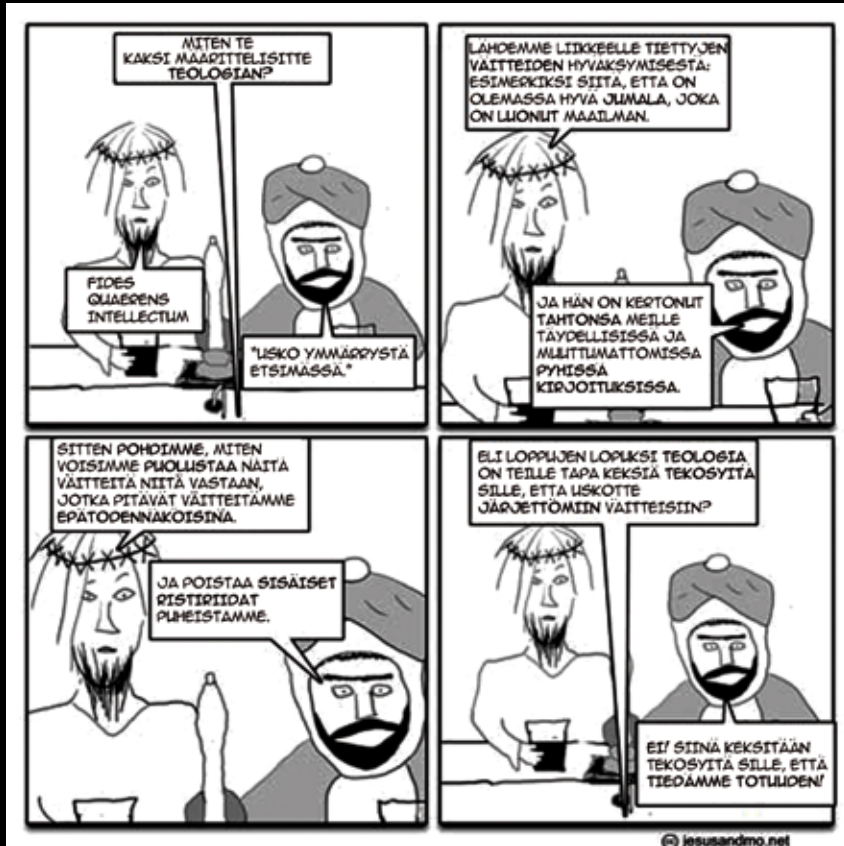
kuvaakin filmiä "salaliittokiihkoiluksi, joka yrittää naamioitua tutkivaksi journalismiksi" ja "alhaiseksi propagandaksi, joka loukkaa niin uskovaisia kuin uskonnottomiakin." Tästä huolimatta elokuva on kerännyt Yhdysvalloissa suuret katsojaluvut ja dokumentti-elokuvaksi hyvän tuoton. Menestystä ovat siivittäneet uskonnollisen oikeiston äänitorvet kuten **Rush Limbaugh**, jotka ovat ylistäneet elokuvaa uskollisille ja uskonnollisille kuulijoilleen. Filmiä esitetään myös kreationismikeskuksen kustantamissa yksityisnäytöksissä lainsäätäjille, jotta he kallistuisivat kreationismin tuomiseen takaisin kouluopetukseen.

Elokuvassa haastatellaan itsensä vainotuiksi kokiensa kreationistien lisäksi tiedeyhteisön jäseniä, muun muassa modernin ateismin kärkinimeksi nousutta evoluutiobiologi Richard Dawkinsia sekä biologi PZ Myersiä. Haastatteluita leikataan sopivia asiayhteydestä irrotettuja palasia dogmaattisen ja piittämättömän vaikutelman luomiseksi. Dawkinsille kollegoineen annettiin myös etukäteen harhaanjohtava kuva tulevan dokumentin sisällöstä ja teemasta, jotta heidät saataisiin huijattua mukaan. Ironian huippu on, että kun Dawkins ja Myers olivat menossa ensi-iltaan tätä "sensuurin vastaista" filmiä katsomaan, tuotantotiimi huomasi jonossa Myersin ja karkotti hänet teatterista.

Expelled -elokuvan väitteiden virheellisyys osoitetaan monilla netin sivustoilla, mutta hauskin on epäilemättä parodielokuva *"Sexpelled – no intercourse allowed"*. Sen mukaan dogmaattinen tiedeyhteisö on julistanut seksuaalisen lisääntymisen ainoaksi sallituksi totuudeksi vauvojen selityksenä. Vaihtoehtoisen haikarateorian kannattajia sen sijaan vainotaan ja haikaraselityksen tuomista kouluopetukseen vastustetaan suotta.

Kirjoittaja on liittohallituksen jäsen.

Jeesuksen ja Muhamman seikkailut

Jesus and Mo on brittiläinen sarjakuva, joka on ilmestynyt omilla nettisivuillaan kahdesti viikossa vuodesta 2005 alkaen. Sen tekijä tai tekijät käyttävät salanimeä Mohammed Jones. Yksittäisiä strippejä on julkaistu joskus myös brittiläisten vapaa-ajattelijoiden lehdessä.

Stripit on sijoitettu neljän kuvan sarjaksi *Tenavat* -sarjakuvasta tutun mallin mukaan. Sarjakuva on piirretty mahdollisimman yksinkertaisesti piirrosohjelmalla, jossa Jeesuksen ja oletetun Muhamman (Mo) hahmoja suurennetaan ja pienennetään, joskus harvoin heidät esitetään sivulta ja takaa. Piirroksellinen minimalismi on tahallista, sillä se auttaa keskittämään huomion sarjakuvan varsinaiseen ytimeen, enemmän tai vähemmän älykkäisiin keskusteluihin kristinuskosta, islamista ja vapaa-ajattelusta.

Sarjakuvan juoni on yksinkertainen. Jeesus ja (Mo)hammad ovat kämppäkavereita, jotka jakavat keskenään vuoteenkin, vaikkei heidän välillään olekaan sukupuolista kanssakäymistä. Kaverukset keskustelevat kaikista mahdollisista uskontoon ja sen

kritiikkiin liittyvistä kysymyksistä, välillä samaa mieltä ollen, usein ankarasti kiistellen.

Kiistat jatkuvat usein paikallisessa pubissa, jonka baaritiskillä kaverukset juovat Guinnessiä. Baaritiskillä kohtaamme myös sarjakuvan kaksi muuta hahmoa, jotka ovat Tarjoilijatar ja Mooses. Tarjoilijatar, joka on maailmankatsomukseltaan ateisti, ei koskaan piirretä näkyviin, vaan lukija saa tietää hänen näkemysistään ainoastaan lukijan suunnasta tulevien puhakuplien välityksellä. Baarineito ei väitä tietävänsä enempää kuin uskontojen profeetatkaan. Hän kuitenkin tietää, ettei tiedä asioita, ja siksi laskee usein leikkiä päähenkilöiden herkkäuskoisuuden kustannuksella. Jeesuksen ja Muhamman keskustelun keskeyttää joskus kolmas pyörä, Mooses, joka edustaa new age -ajattelua ja kulttuurirelativismia. ”Jos tuo usko toimii *Sinulla*, niin se on ihan jees!”, julistaa Mooses hymyillen molempien päähenkilöiden suunnattomaksi harmistukseksi.

Vapaa ajattelija julkaisee ohessa yhden stripin johdatuksena sarjakuvan teemaan ja sarjakuvaa säännöllisesti jatkossakin.

TAPAHTUMAT

ONKO LAPSELLA OIKEUS USKONNOTTOMUUTEEN?

AVOIN KESKUSTELUTILAISUUS
la 22.11.2008 alkaen klo 15.00.

Paikka: BRINKKALANTALON 2. kerros, VIHREÄHUONE, Vanha suurtori, Turku.

Aiheina mm. lasten silpominen uskonnon nimissä, ulkoiset uskonnolliset tunnukset kuten huivit, ristit sekä uskonnollinen kasvatus, esikoulu, koulu ja päiväkot.

Tilaisuuden alustuspuheenvuoron (10.min) pitää Vapaa-ajattelijain liitto ry:n puheenjohtaja Jussi K. Niemelä.

Kommenttipuheenvuorot (5.min) opettaja Pirkko-Liisa Kronbäck ja kansanedustaja Jyrki Yrttiaho.

Keskustelutilaisuuden järjestää Turun Vapaa-ajattelijat ry. yhteistyössä Turun kaupungin Kulttuurikeskuksen kanssa.

Tilaisuus on avoin kaikille asiasta kiinnostuneille. **TERVETULOA!**

Välittömästi keskustelutilaisuuden jälkeen n. klo. 17.00 alkaa **Turun Vapaa-ajattelijat ry:n syyskokous**, jossa katsauksen liiton ajankohtaisista asioista esittää puheenjohtaja Jussi K. Niemelä

Syyskokouksesta kutsu lähetetään jäsenille viikolla 45.

YK-PÄIVÄ ASEISTARIISUNNAN PUOLESTA

YK-päivää vietetään aseistariisunnan puolesta 24.10 kello 18.00 alkaen Varpasaaren kalastuspuistossa Imatralla.

Tapahtuman järjestelyjen kokoonkutsujana on Rauhanpuolustajien Imatran yhdistys.

Järjestelyissä mukana ovat Unicef, Imatran SRK, Imatran ammatillinen paikallisjärjestö IAP ja VA-liiton Vuoksenlaakson yhdistys.

Ohjelmaa: IAP avaus, Timo Mykrä, VA-liiton puheenjohtaja **Jussi K. Niemelä** puhe, kynttilöiden lasku Vuokseen, SRK rauhanrukous.

PROMETHEUS-TILAISUUDET

MA 20.10.2008 KLO 18.30

Etu-Töölö, Domus Academican kokoussali, Leppäsuonkatu 9 B 1.Kerros, Helsinki.

MITEN ERINÄISET PUOLUERYHMÄT AIKOVA EDISTÄÄ SEKULARISMIA KUNNALLISHALLINNOSSA JA SEKULAARIA YHTEISKUNTAA

Kutsuttuina vieraina ja esittelijöinä muutamia eri puolueyhjmiien kunnallisvaaliehdokkaita pääkaupunkiseudulta.

Järjestää: Helsingin Yliopiston Vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry.

SU 26.10.2008

Uusi Ylioppilastalo, Politicus-esitelmäsal, Mannerheimintie 5 B 4.kerros, Helsinki.

LATINALAISEN AMERIKAN ATEISTIEN TILANTEESTA

Alustaja: Liisa Lahdenmäki.

Järjestää: Helsingin Yliopiston Vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry.

Täsmällinen aika ja tarkemmat järjestelyt vahvistuvat vasta tämän lehden jo mentyä painoon - tarkista nämä joko liiton toimistosta tai vaikkapa sähköpostitse: Prometheus@vapaa-ajattelijat.fi

MA 17.11.2008 KLO 18.30

Etu-Töölö, Domus Academican juhlababinetti, Leppäsuonkatu 9 B 1.kerros, Helsinki.

Helsingin Yliopiston Vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry:n PIKKUJOULU.

HELSINGIN VAPAA-AJATTELIJAT RY

järjestää keskustelutilaisuuden poikien ei-läketieteellisestä ympärileikkauksesta.

Mukaan ovat lupautuneet lastenlääkäri Harry Lindahl, psykiatri Ben Furman sekä Lastensuojelun Keskusliiton tutkija Heikki Sariola.

Aika: 22.10. klo 18.00-20.00.

Paikka: Porthania, Yliopistonkatu 3, 00170 Helsinki; 60-70 hengen sali rakennuksen 6. kerroksessa.

Valistamalla ja tiedottamalla

Timo Mykrä

Meitä vapaa-ajattelijointa löytyy joka lähtöön. Toiset haluavat ottaa kantaa voimakkaammin, tuoden myös omia mielipiteitään esille. Toiset taas ilmaisevat kantansa tosiasioiden pohjalta.

Molemmissa tavoissa on omat hyvät ja huonot puolensa. Omien mielipiteiden esille tuomisen vaarana on se, että vastustajat voivat todeta mielipiteen perustuvan pelkästään yksilön henkilökohtaisiin käsityksiin.

Jos taas kanta ilmaistaan tosiasioiden pohjalta, jotkut voivat syyttää liiasta varovaisuudesta. Kirkon, joka on eräs vastapalvelurimme, toimintaa tulee toki arvostella ja pitääkin arvostella. Ei edes tarvitse omia mielipiteitään kovin voimakkaasti tuoda esille. Tosiasioiden esille tuominen riittää. Niissäkin kirkon edustajilla on edessä loppumaton selittelyjen suo.

Kirkon edustajilta kannattaa aina kysellä rahasta ja valtion jakamista yleisavustuksista. Rahaa sekä valtaa kirkko on aina kunnioittanut ja palvonut.

Valtio jakaa vuosittain yleisavustuksia eri yhteisöille. Yleisavustusten piiriin kuuluu eri uskonnollisia yhteisöjä sekä muiden joukossa Vapaa-ajattelijain liitto.

Valtion konttoreissa on jollain käsittämättömällä viisaudella saatu laskettua uskonnollisen ja uskonnottoman toiminnan tarvitsemien avustusten määrä. Vuonna 2008 Vapaa-ajattelijain liitto sai valtion yleisavustuksia 25 000 euroa. Summa on 17,39 euroa per maksava jäsen.

Ortodoksinen kirkko sai samana vuonna valtion yleisavustuksia 2 013 000 euroa. Summa on 34,48 euroa per maksava jäsen. Valtion jakamien yleisavustuksien kohdentaminen tässä tapauksessa tuntuu oudolta. Valtio katsoo siis ortodoksisen kirkon toiminnan tärkeämmäksi kuin Vapaa-ajattelijain liiton toiminnan. Tulee myös muistaa ortodoksisen kirkon olevan toinen valtiokirkkomme ja sillä on myös verotusoikeus.

Vapaa-ajattelijain liitto perustettiin yli 70-vuotta sitten ajamaan uskonnottomien etuja. Tänä päivänä valtiovaltio ei tunnu kovinkaan paljon arvostavan lii-

ton toimintaa päätellen jaetuista yleisavustuksista.

Toinen valtiokirkkomme eli evankelisluterilainen ei sentään toiminnalleen valtion yleisavustuksia hakenut. Kenties suunnaton omaisuusmassa ja vuoden 2007 jäsenten maksamien kirkollisverojen (920 miljoonaa euroa) katsotaan riittävän.

Hautaus-toimeen evankelisluterilaiset saavat rahoitusta yhteisöveroista. Vuonna 2006 evankelisluterilainen kirkko sai yhteisöveroja hautausmaista aiheutuvien kulujen peittämiseen noin 117 miljoonaa euroa. Kuluja kertyi noin 87 miljoonaa euroa. 30 miljoonaa euroa evankelisluterilainen kirkko voisi käyttää vaikka pyhäkoulujen pyörittämiseen.

Lopuksi on syytä todeta, että vuonna 2007 jokainen kirkon jäsen maksoi kirkollisveroja keskimäärin 186 euroa.

Kirjoittaja on Vapaa-ajattelijain liiton Vuoksenlaakson yhdistyksen puheenjohtaja ja liittohallituksen jäsen.

BIOLOGI RICHARD DAWKINSIN VERKKOSIVUT ON JULISTETTU PANNAAN TURKISSA

RichardDawkins.net kiellettiin, kun eräs muslimikreationisti väitti sivujen sisällön loukkaavan häntä.

Adnan Oktar valitti, että kreationismin ja älykkään suunnittelun kiivaana kriittikkona tunnettu Dawkins on solvannut häntä eri blogien ja foorumien kommenttiosioissa.

Istanbulilainen oikeusistuon kielsi internetin käyttäjiltä pääsyn Dawkinsin internetsivuille, koska sivusto "loukkaa" herra Oktaria.

ROYAL SOCIETYN JOHTOHAHMO MICHAEL REISS EROSI TEHTÄVÄSTÄÄN

Kiistelty Michael Reiss erosi syyskuun puolivälin jälkeen Royal Societyn johtotehtävistä, saatuaan runsaasti kritiikkiä puolustamalla kreationismin opetusta kouluissa. Biologin koulutuksen saanut Englannin kirkon pastori Reiss katsoi olevansa pakotettu eroamaan, kun moni tutkija, mm. Nobelin lääketieteen palkinnon vuonna 1993 saanut Sir Richard Roberts, kuvaili hänen kreationismimyönteisyytensä häpeälliseksi.

KUOLEMANTUOMIO SARJAKUVAAHAMOLLE JA SÄÄDYTTÖMILLE TV-OHJELMILLE

Vanhoillinen saudipappi on julistanut, että sarjakuvahahmo Mikki Hiiri on inhottava ja pitäisi tappaa. Sheikki Mohammed Munajjid kertoi uskonnollisen verkkopalvelun haastattelussa, että islamilaisen lain sharian mukaan rottia ja hiiriä pidetään inhottavina ja saatana sotilaina.

Arabimaailma kuohuu myös Saudi-Arabian korkeimman tuomarin säädetyille ohjelmille antaman kuolemantuomion takia. Sekä liberaalit että konservatiiviset muslimit ovat paheksuneet jyrkkää tuomiota.

Kritiikin myötä uskonoppinut on hieman pehmentänyt kantaansa ja todennut, ettei hän halua ihmisten panevan kuolemantuomiota täytäntöön itsenäisesti. Sen sijaan alastomuutta esittävien satelliittikanavien omistajat olisi uskonoppineen mielestä saatava oikeuden eteen ja tuomittava kuolemaan, jos lievemmat rangaistukset eivät tepsivät.

KUNNIAMERKKEJÄ

Liittokokouksessa luovutettiin kultainen kunniamerkki toiminnanjohtaja Paula Vasamalle, joka on ollut 31 vuotta jäsenenä ja toiminut mm. liiton ensimmäisenä naispääsihteerinä, liiton toimiston- ja taloudenhoitajana, toiminnanjohtajana ja Helsingin yhdistyksen hallituksen jäsenenä.

Liittokokouksessa niin ikään hopeisen ansiomerkin sai pitkäaikaisesta aktiivisesta toiminnastaan Karkkilan yhdistyksen jäsen Erkki Hohenthal. Hän on erityisesti kunnostautunut Karkkilan vapaa-ajattelijain hautausmaan kehittäjänä ja hoitajana, jäsenrekisterin, hautarekisterin ja kirjanpidon hoitajana sekä ahkerana ideamiehenä.

Elokuussa liittohallitus päätti myöntää kultaisen ansiomerkin Teuvo "Teutori" Pyköselälle. Hän on ollut 33 vuotta jäsenenä Helsingin yhdistyksessä, jossa toimi vuosina 1977-92 johtokunnan jäsenenä eri tehtävissä mm. puheenjohtajana 1982-83. Vapaa-ajattelijain liiton liittohallituksessa ja sen työvaliokunnassa hän oli vuosina 1978-93. Liiton lehden Vapaa Ajattelijan toimitussihteerinä Pykönen työskenteli yhdenjaksoisesti kuusitoista ja puoli vuotta vuoteen 1994, vuoden 1986 lopusta myös päätoimittajana. Nykyisin hän on avustanut lehteä kirjoittamalla jo kolme vuotta kolumniaan teuvonneuvo.

HELSINGIN YLIOPISTO: KASTAMATTOMAT OLIVAT 1800-LUVULLA VAILLA KANSALAIISOIKEUKSIA

Kastamattomat suomalaiset jäivät 1800-luvulla vaille kansalaisoikeuksia, koska papit eivät suostuneet merkitsemään heitä kirkonkirjoihin eikä Suomessa tuolloin ollut siviilirekisteriä. TL Yrjö Talan väitöstudiumuksessa todetaan, että kastamattomien olemassaoloa ei näin ollen voitu virallisesti todistaa eivätkä he päässeet kouluun tai avioliittoon. He eivät myöskään voineet toimia todistajina tai virkamiehinä. Ilman kansalaisoikeuksia jäi kastamattomuuden takia noin 100 lasta.

TL Yrjö Tala väitteli lauantaina 27.9.2008 Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa aiheesta Kirkon vai valtion kirjat? - Uskontokuntasidonnaisuuden ongelma Suomen väestökirjanpidossa 1839-1904.

Väitöskirja julkaistaan Tilastokeskuksen tutkimuksia-sarjassa.

Väitöskirjaa on saatavana Tilastokeskukselta (Helsinki). Väitöskirjan tiivistelmä on luettavissa E-thesis-palvelussa.

MARKETTA OLLIKAINEN SANOUTUI IRTI

Vapaa Ajattelija lehden pitkäaikainen toimitussihteerin ja taittaja Marketta Ollikainen sanoi itsensä irti numeron 4/2008 jälkeen. Päätoimittaja Jussi K. Niemelän tilalle lehden toimitusneuvostoon valittiin Tapani Hietaniemi.

Jäsenyhdistykset

FORSSAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Juha Toivonen • Tölonkaari 4 A 8, 30420 FORSSA
puhelin: • (044) 592 0210 • fovap@hotmail.com
Tilinro: 432720-242580

HELSINGIN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI •
puhelin: 040 704 7258 • helsinki@vapaa-ajattelijat.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/helsinki

HELSINGIN YLIOPISTON

VAPAA-AJATTELIJAYHDISTYS PROMETHEUS RY

Janne Vainio • Vedenottamontie 12 E 38,
00980 HELSINKI
puhelin: 050 365 6808 • qsj04@yahoo.com
Tilinro: 101135-305130

JOENSUUN SEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Ari Sulopuisto • Karhantie 27, 80230 JOENSUU
email: ari.sulopuisto@pp.inet.fi
Tilinro: 478530-220795

KESKI-UUDENMAAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Veikko Laine • Kartanontie 39, 04400 JÄRVENPÄÄ
puhelin: (09) 287 236 • v.laine.kiuru@kolumbus.fi
Tilino: 157860-5428

KAINUUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Aki Räisänen • Sudenpolku 11 B 24, 87350 KAJAANI
puhelin: (08) 637 280 • aki.k.raisanen@kolumbus.fi
http://www.kolumbus.fi/aki.k.raisanen
Tilinro: 800017-01763139

KARKKILAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Ulla Kindstedt • Korvenkatu 8, 03600 KARKKILA
puhelin: (09) 225 5930 • karkkila@vapaa-ajattelijat.fi

KEMIN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Pertti Periniva • Leppälinnuntie 5, 94700 KEMI
puhelin: (016) 232 585
http://kemi.vapaa-ajattelijat.fi
Tilinro: 800018-810070

KESKI-SUOMEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Paula Kauppila • Airokuja 5, 40520 JYVÄSKYLÄ
ks@vapaa-ajattelijat.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/ks

KOTKAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Karjalantie 2-4, 48600 KOTKA • puhelin: (05) 2186047,
(040) 585 6066 • vapaa.ajattelijat@kympp.net

LAHDEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Saimaankatu 3-5 B34, 15140 LAHTI
puhelin: (03) 782 7408

LAPPEENRANNAN JA YMPÄRISTÖN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Olavi Korhonen • Korkearannantie 3 F,
54530 LUUMÄKI
olavi.korhonen@pp.inet.fi • Tilinro: 410810-2135498

LÄNSI-UUDENMAAN ATEISTIT RY

Marjaliisa Wallenius • Kottaraisentie 7, 08500 LOHJA
Tilinro: 800021-5478381

LUOTEIS-LAPIN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Reijo Raappana • Raappanatie 7,
95830 VAATTOJÄRVI • puhelin: (016) 547 702
Tilinro: 131930-101491

NOKIAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Sirkka Salonen • Hoppulankatu 5, 37120 NOKIA
nokia@vapaa-ajattelijat.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/nokia

OULUN SEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Jouko Saksio • Jalohaukantie 1 E 41, 90250 OULU
puhelin: (040) 536 0345 • jsaksio@netti.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/oulu
Tilinro: 800014-70106015

POHJOIS-KYMEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Heljä Pekkalin • Kuntalantie 5 A 7,
45700 KUUSANKOSKI
puhelin: (040) 704 4638 • helja.pekkalin@pp.inet.fi
http://pohjois-kymi.vapaa-ajattelijat.fi/
Tilinro: 108330-8831

POHJOIS-SAVON VAPAA-AJATTELIJAT RY

Anssi Kontkanen • Puijonkatu 37 B 60, 70100 KUOPIO
puhelin: (0500) 629 365
pohjois-savo@vapaa-ajattelijat.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pohjois-savo

PORVOON SEUDUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Aimo Törmänen • Tarmolankatu 24 C 23,
06100 PORVOO
puhelin: 040 7481022 • aimo.tormanen@pp1.inet.fi
Tilinro: 112450-479830

RAISION VAPAA-AJATTELIJAT RY

Kari Hanka • Martinkatu 5 as.1, 21200 RAISIO
puhelin: 050 5618013 • kari.hanka@pp.inet.fi
Tilinro: 430921-297460

SATAKUNNAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Erja Sallinen • Siimeksentie 34, 26740 VASARAINEN
puhelin: (0400) 255 074
satakunta@vapaa-ajattelijat.fi
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/satakunta
Tilinro: 126930-624815

SEINÄJOEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Juhani Mäkelä • Soukanjoentie 41, 60200 SEINÄJOKI
puhelin: (040) 7748 312 • juhani.makela@nic.fi
Tilinro: 129230-101328

TAMPEREEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Yliopistonkatu 58 B, 33100 TAMPERE
puhelin: 045 1303837
yhdistys@tamper.vapaa-ajattelijat.fi
http://www.tampere.vapaa-ajattelijat.fi

TURUN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Tauno Lehtonen • Vesitornintie 4 C 14,
21530 PAIMIO • puhelin: (050) 3250 891
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/

VAASAN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Pentti Suksi • Kirkkopuistikko 6 C 1, 65100 VAASA
pentti.suksi@netikka.fi

VAPAA-AJATTELIJAIN LIITON VUOKSENLAAKSON YHDISTYS RY

Hannes Koivumäki • Ensontie 47 A 4, 55610 IMATRA
puhelin: 050 555 7793

VARKAUDEN VAPAA-AJATTELIJAT RY

Taisto Kaukonen • Toritorppa, Petroskoinkatu 28,
78200 VARKAUS • puhelin: (017) 552 7277

Vapaa-ajattelijain liitto ry – Fritänkarnas förbund rf

PUHEENJOHTAJA

Jussi K. Niemelä

041 528 6713

jussi.k.niemela@vapaa-ajattelijat.fi

http://jussikniemela.blogspot.com/

VARAPUHEENJOHTAJA

Aki Räisänen

050 594 8501

aki.k.raisanen@kolumbus.fi

PÄÄSIHTEERI

Eino Huotari

044 081 6543

eino.huotari@kolumbus.fi

LIITTOVALTUUSTON PUHEENJOHTAJA

Olavi Korhonen

0500 556 010

olavi.korhonen@pp.inet.fi

TOIMINNANJOHTAJA

Paula Vasama

0440 715 601

paula.vasama@vapaa-ajattelijat.fi

TOIMISTO

Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

Puhelin: 0440 715 602

Faksi: 09 715 602

val@vapaa-ajattelijat.fi

Toimisto on avoinna arkisin klo 11-15.

KOTISIVU

http://www.vapaa-ajattelijat.fi

PANKKIYHTEYS

Sampo 800014-85180

(Lahjoitus- ja testamenttitili sama.)

Kansikuva:

Ilja Repin: Zaporizžjan kasakat kirjoittavat
kirjettä Turkin sulttaani Mohammed IV:lle,
1878-1891.

Vapaa Ajattelijat

64. vuosikerta

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Fritänkarnas förbund rf

Päätoimittaja

Jussi K. Niemelä

041 528 6713

jussi.k.niemela@vapaa-ajattelijat.fi

Toimitusneuvosto

Tapani Hietaniemi, Teuvo Pykönen,

Paula Vasama, Jaakko Wallenius.

Taitto

Tampereen seudun Työllistämisyhdistys

Etappi ry/Mediapaja

050 431 0077

mediapaja@trety.org

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto

Neljäs linja 1

00530 Helsinki

0440 715 601

Faksi: 09 715 602

val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

Koko sivu: 235 €

Puoli sivua: 135 €

1/8 sivua 50 €

Tilaushinta

25€/vuosi

Kuusi numeroa vuodessa.

Painopaikka

Kirjapaino Uusimaa

Painos

2000 kpl

ISSN 0355-8703

Seuraava lehti:

Joulukuussa 2008. Lehteen tulevan
aineiston tulee olla päätoimittajalla
15.11. mennessä.

Vapaa Ajattelijat on Kulttuuri-, mielipide-
ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen.

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta
lehden toimituksen ja julkaisijan
näkemyksiä.

Lähettkää minulle lisätietoja

☐

Tilaan Vapaa Ajatteliia - lehden

☐

Haluan liittyä jäseneksi

☐

Valitse jäsenyhdistyksesi edelliseltä aukeamalta:

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAikka _____

KIRJE-
POSTI-
MERKKI

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI

